

MINISTERIET FOR
BØRN, UNDERVISNING
OG LIGESTILLING
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

Vejledning til folkeskolens prøver i faget dansk – 10. klasse

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet
August 2016

Indholdsfortegnelse

Formål	3
Prøvegrundlag.....	4
Prøveform og prøveforløb	5
Den skriftlige prøve	6
Ramme.....	6
Anbefalet tidsforbrug og pointfordeling.....	7
Opgave i læsning og sprogbrug – prøvedel a digitalt eller i papirudgave.....	8
Besvarelse, skrift og rettelser	8
Hjælpe midler	9
Prøven med adgang til internet del b og c	11
Ramme.....	11
Del-b modtagerrettet kommunikation.....	12
Vurderingskriterier.....	13
Del c skriftlig fremstilling.....	14
Rammer for prøven.....	15
Anvendelse af internettet.....	15
Specielt om kilder.....	15
Hjælpe midler	15
Vurderingskriterier.....	16
Vejledende karakterbeskrivelser, skriftlig prøve 10. klasse.....	17
Tre prøvedele – et retteark	17
Vejledning af eleverne inden den skriftlige prøve.....	18
Uddybning af skemaets vurderingskriterier.....	21
Censur	22
Den mundtlige prøve.....	24
Opgivelser	24
Fordybelsesområder	27
Alsidighed.....	28
Beslutning om fordybelsesområder.....	29
Antal fordybelsesområder	30
Lodtrækning.....	30
Prøveoplæg.....	30
Vejledning.....	31
Synopsen.....	32
Dialog – lærer og censor.....	33
Oplæsning.....	33
Selve den mundtlige prøve.....	33
Perspektivering.....	34

Vurderingskriterier	35
Supplerende læsning.....	35
Censur	37
Elever med særlige behov/tosprogede elever	39
Bilag:	40
Fagbilag: Dansk	41

Formål

Der er en skriftlig og en mundtlig prøve i dansk i 10. klasse.

Prøven i dansk i 10. klasse er frivillig, og den kan sammensættes ud fra elevernes valg, ønsker og behov, således som de er formuleret i elevernes uddannelsesplan.

Formålet med denne vejledning er at præcisere og forklare de prøvekrav, der stilles i prøvebekendtgørelsen, og at tydeliggøre den sammenhæng, der er mellem prøvebekendtgørelsen og folkeskolens formål, fagformålet og Fælles Måls kompetencemål og underliggende færdigheds-vidensmål i dansk samt læseplanen i dansk.

Ifølge folkeskolelovens § 18, stk. 3, skal undervisningens indhold fastlægges, således at kravene ved prøverne i faget kan opfyldes.

Eleverne skal inden prøverne orienteres om prøvekravene og vurderingskriterierne, og om hvordan prøvernes enkelte dele foregår.

Denne vejledning er justeret i henhold til BEK 1132 af 25/08/2016.

Spørgsmål vedrørende prøverne i dansk rettes til:

dansk@stukuvvm.dk eller fp@stukuvvm.dk

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet
Kontor for Prøver, Eksamen og Test.

Prøvegrundlag

Prøverne i dansk bygger på de kompetencemål og underliggende færdigheds-vidensmål, som de udtrykkes i Fælles Mål og læseplanen for dansk.

Kompetencemålene udtrykker de kompetencer, som eleverne i 10. klasse skal opnå i faget dansk:

- Eleven kan styre og regulere sin læseproces og diskutere teksters betydning i kontekst
- Eleven kan udtrykke sig forståeligt, klart og varieret i skrift, tale, lyd og billede i en form, der passer til genre og situation
- Eleven kan forholde sig til kultur, identitet og sprog gennem systematisk undersøgelse og diskussion af litteratur og andre æstetiske tekster
- Eleven kan deltage reflekteret i kommunikation i komplekse formelle og sociale situationer

I bekendtgørelsen og fagbilaget ekspliciteres de underliggende krav i forhold til stofområder, tekstmængde og prøvekrav i øvrigt.

Bekendtgørelsen nr. BEK nr 1132 af 25/08/2016 fagbilag 2 dansk siger:

1.1. Prøven består af en skriftlig del, jf. pkt. 1.2-1.7, og en mundtlig del, jf. pkt. 1.8-1.17, som kan afsluttes hver for sig.

1.2. Den skriftlige del af prøven består af 3 dele:

- a) Læsning og sprogbrug.*
- b) Modtagerrettet kommunikation.*
- c) Skriftlig fremstilling.*

Prøvebekendtgørelsen findes på: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=183762>

FM for 10. klasse samt læseplan findes på: <http://www.emu.dk/modul/dansk-mål-læseplan-og-vejledning>

Ifølge folkeskolelovens § 18, stk. 4, samarbejder lærere og pædagoger, løbende med den enkelte elev om fastlæggelse af de mål, der søges opfyldt. Elevernes arbejde tilrettelægges under hensyntagen til disse mål. Fastlæggelse af arbejdsformer, metoder og stofvalg skal i videst muligt omfang foregå i samarbejde mellem lærere henholdsvis pædagoger, jf. § 29 a, og elever. Denne paragraf skal naturligvis ses i lyset af såvel den overordnede formålsbestemmelse som fagformålet og Fælles Mål.

Bedømmelse af prøverne tager udgangspunkt i karakterbekendtgørelsen. BEK nr. 262 af 20/03/2007 <https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=25308>

De forskellige krav i fagbilaget findes i denne vejledning under de forskellige prøver, som optræder i dansk.

Der er to prøver i dansk i 10. klasse - en skriftlig og en mundtlig prøve.

Der gives én karakter for den skriftlige prøve, der består af tre delkarakterer. A-del, som er en prøve i læsning og sprogbrug. B-del, der er en prøve i modtagerrettet kommunikation, og c-del, der er en prøve i skriftlig fremstilling. Herudover gives én karakter i den mundtlige prøve.

Karakteren gives både som standpunktskarakter og prøvekarakter. Karakteren gives efter 7-trins-skalaen.

Karaktergivningen skal ske på grundlag af de faglige krav og mål, der er opstillet for den enkelte prøve (absolut karaktergivning). Se i øvrigt <http://www.uvm.dk/l-fokus/7-trins-skalaen/Anvendelse-af-7-trins-skalaen>

Prøveform og prøveforløb

Eleverne kan tilmelde sig både den skriftlige og den mundtlige prøve i 10. klasse, eller eleverne kan vælge at tilmelde sig en af delene. Eleverne kan også kombinere med en eller flere dele af folkeskolens 9. klasses prøve, som aflægges sammen med elever i 9. klasse. Således kan folkeskolens prøver i læsning og retskrivning i 10. klasse aflægges hver for sig. 10.-klassens elever kan dog ikke kombinere de skriftlige prøver i 10. og 9. klasse. Fx kan eleverne ikke aflægge skriftlig prøve i 10. klasse og prøve i læsning.

Den skriftlige prøve

Den skriftlige prøve består af tre delopgaver: a-delen, der er en opgave i læsning og sprogbrug, b-delen, der er en opgave i modtagerrettet kommunikation, og c-delen, der er en opgave i skriftlig fremstilling. Den samlede prøvetid er 4 timer, og eleverne tilrettelægger selv rækkefølgen af opgaveløsningen.

Til besvarelse af opgaven i skriftlig fremstilling gives der 4 timer.

Med udgangspunkt i Fælles Mål og læseplanen vil arbejdet med at formulere og formidle et indhold skriftligt indgå som et vigtigt element i den daglige undervisning, så eleverne er godt forberedt på de opgaver, skriveprocesser, krav og udfordringer, der indgår i folkeskolens prøve i 10. klasse.

Eleverne prøves i mange dele af kompetencemålene for kommunikation, læsning og fremstilling, hvor eleverne skal kunne:

- styre og regulere sin læseproces og diskutere teksters betydning i kontekst
- udtrykke sig forståeligt, klart og varieret i skrift, tale, lyd og billede i en form, der passer til genre og situation
- deltage reflekteret i kommunikation i komplekse formelle og sociale situationer

Prøvekravene formuleres i prøvebekendtgørelsen BEK nr 1132 af 25/08/2016

Fagbilag 2 for dansk

Eleverne skal kunne:

- læse sikkert og hurtigt med forståelse og indlevelse
- beherske forskellige, hensigtsmæssige læseteknikker
- afpasse læsemåder efter læseformål, teksttype og medie
- forholde sig analytisk og vurderende til sprog, sprogbrug og sprogrigtighed
- anvende viden om sprog og sprogbrug, bl.a. bevidsthed og viden om sprogformer, om sproglig stil og korrekthed samt om sprogets virkemidler, funktion og opbygning i forhold til funktion
- – beherske formel sproglig korrekthed
- styre skriveprocessen fra idé til færdig tekst
- skrive i et sprog, der er afpasset en defineret modtager som fx offentlige myndigheder og private virksomheder
- skrive sammenhængende, sikkert og varieret i en form, der passer til teksttype, kommunikationssituation, og kontekst
- vise indsigt i samspillet mellem forskellige teksttyper, sprog, indhold, situation og kontekst
- kombinere tekster og andre udtryksmidler
- layoute tekster i forhold til teksttype, genre og målgruppe
- anvende internettets muligheder bevidst og hensigtsmæssigt i relevant omfang
- gennemføre målrettet og kildekritisk informationssøgning

Ramme

B- og c-delen giver altid adgang til internet. A-delen gennemføres uden adgang til internet. A-delen kan aflægges i papirudgave eller som digitalt selvrettende. Skolens leder afgør ved skoleårets start, om skolen vil anvende den digitalt selvrettende a-del eller a-delen i papirudgave.

Prøven varer 4 timer.

- Eleverne skal selv administrere tiden, men der gives vejledende anbefalinger af tidsforbrug til de enkelte opgavedele.
- Hvis a-delen gennemføres i papirudgave, får eleverne ved prøvens start et hæfte, der indeholder læse- og sprogbrugsopgaver (del a). Dette hæfte skal ved prøvens afslutning afleveres sammen med de besvarede opgaver. Skolen kan have valgt at a-delen løses digitalt. A-delen består ved denne prøveform af en opgavedel, der er digitalt udformet, og som skal løses på computeren. I a-delen må eleverne ikke anvende nettet til andet end onlineordbøger.
 - Anden del består af to delprøver, der indeholder en opgave i modtagerrettet kommunikation (del b) og tre opgaver i skriftlig fremstilling (del c). Begge delprøver gennemføres på skærm. Der må under disse to delprøver anvendes internet. Besvarelsene af del b og c afleveres på selvstændige udprintede ark.
- Der gives en samlet karakter for hele den skriftlige prøve. Karakteren udregnes efter en pointfordeling.
- Til rette- og vurderingsarbejdet udarbejdes der et retteark med skemaer og vurderingskriterier samt efterfølgende omsætningstabel. Disse findes på www.uvm.dk/fp.

Anbefalet tidsforbrug og pointfordeling

Opgave i læsning og sprogbrug: Anbefalet tidsforbrug 60 minutter. Tæller 1/3 af karakteren.

Opgave i modtagerrettet kommunikation: Anbefalet tidsforbrug 60 minutter. Tæller 1/3 af karakteren.

Opgave i skriftlig fremstilling: Anbefalet tidsforbrug 120 minutter. Tæller 1/3 af karakteren.

Opgave i læsning og sprogbrug – prøvedel a digitalt eller i papirudgave

Opgaven i læsning og sprogbrug består af et antal opgaver i læseforståelse og sproglig korrekthed, enten samlet i et selvstændigt hæfte (Hæfte 1), eller på skærmen, hvis skolen har valgt den digitalt selvrettende prøve. Opgavetyperne ligger i naturlig forlængelse af prøven i læsning og retskrivning i 9. klasse. Der indgår dog også nye opgavetyper i 10. klasse, se eksemplerne nedenfor. Det anbefales, at eleverne bruger ca. 60 minutter til denne del af den skriftlige prøve.

En *sprogbrugsopgave* kan fx være en stavekupon, ét eller flere ord, ret en tekst, dan ord, vælg det rigtige ord, rigtig form, find fejlen eller ordkendskab. Se de følgende eksempler på opgavetyper, som kan optræde i hæftet på skift (uddrag).

Find fejlen

I hver sætning er der én fejl. Find fejlen, og skriv det korrekte

I første klasse skal man selv kunne binde sine snørrebånd

___ første klasse ___ kunne ___ binde ___ snørrebånd korrekt: snørebånd

Faste udtryk

Sæt streg under den rigtige betydning

1. *Tage affære* betyder:

være utro – blive vred – gribe ind – sige farvel

Ordkendskab

Sæt kryds ved det ord, der passer bedst til betydningen. Der er kun ét rigtigt svar

1. Inddrage i et fællesskab ___ servicere x inkludere ___ gratulere ___ absorbere

For yderligere eksempler henvises til: <http://materialeplatform.emu.dk/eksamenopgaver/>

Besvarelse, skrift og rettelser

Eleverne skal følge instruktionerne til de enkelte opgaver.

I papirudgaven kan eleverne selv vælge skriveredskab. Det kan være kuglepen, tuschpen eller blyant og eventuelt viskelæder, da der ikke stilles krav om holdbar skrift. Det anbefales at bruge blyant og viskelæder, hvorved eventuelle rettelser kan gøres klare og entydige.

Eleverne skal opfordres til at skrive så tydeligt som muligt, og eventuelle rettelser skal være klare, entydige og hensigtsmæssige.

Læreren bør præcisere over for eleverne:

- at de enkelte bogstaver og ord skal være udformet entydigt
- at der ved sammensatte ord skal være en tydelig sammenskrivning
- at der skal være en tydelig adskillelse mellem enkeltord

- at eventuelle rettelser skal være entydige
- at der skal være tydelig forskel på stort og lille begyndelsesbogstav

Eleverne må anbefales at skrive med en læselig håndskrift.

Bindestreg accepteres kun i ord, der ifølge Retskrivningsordbogen kan skrives med bindestreg. Eleverne kan altså ikke rette to ord til et sammenskrevet ord ved at indsætte en bindestreg.

Hvis det ikke med sikkerhed kan afgøres, hvordan en elev har stavet et ord, kan ordet ikke godkendes som rigtigt.

Dansk Sprognævn bruger betegnelserne startkomma og ikke startkomma. Hvis man anvender startkomma, sætter man komma foran ledsætninger. Det er vigtigt, at eleverne lærer at være konsekvente i deres kommasætning, men også at de ved, hvilken kommateringsmulighed de anvender.

Bemærk, at det er blevet præciseret, at kommaopgaven bedømmes ud fra afkrydsningen. Det betyder, at hvis eleverne fx sætter kryds ved "Jeg sætter ikke startkomma i teksterne" og derefter sætter startkommaer, så er de pågældende kommaer ikke sat i overensstemmelse med afkrydsningen, og de giver derfor ingen point. Og hvis eleverne sætter kryds ved både startkomma og ikke startkomma, eller glemmer at sætte kryds, gives der heller ikke point for de kommaopgaver, hvor denne valgmulighed findes.

Denne del af prøven tæller 1/3 af vurderingen.

Hjælpemidler

Brug af hjælpemidler – herunder ordbøger (gældende for både den digitalt selvrettende prøve og for aflæggelse af prøve på papir)

Under a-delen må der benyttes ordbøger (trykte eller elektroniske ordbøger, herunder onlineordbøger) til brug ved rettelser. Ordbøger med ordforklaringer og information om ordklasser må gerne benyttes, mens ordbøger med indbygget stavekontrol (hvor forkert stavede ord markeres fx ved understregning i teksten) ikke må benyttes. Der må også bruges ordbøger med ordforklaringer til læseprøven.

Tosprogede elever har ret til at anvende ordbøger fra deres eget sprog til dansk og fra dansk til deres eget sprog, eventuelt via et tredje sprog. Ingen andre hjælpemidler er tilladte.

I særlige tilfælde kan der fraviges fra reglerne jf. prøvebekendtgørelsen § 28-32.

Læs mere på Styrelsen for Undervisning og Kvalitets hjemmeside:

<http://uvm.dk/Uddannelser/Folkeskolen/Folkeskolens-proever/Tilrettelaeggelse/Proeve-paa-saerlige-vilkaar/Saerlig-tilrettelaeggelse-af-proever>

Med muligheden for at anvende onlineordbøger skal det præciseres, at dette hverken ændrer reglerne for de enkelte prøver eller de tilladte hjælpemidler. Eleverne må således ikke benytte adgangen til internettet til at kommunikere med andre, og de må ikke benytte internettet til at få adgang til andre end de tilladte hjælpemidler.

Det er skolelederens ansvar at sikre, at eleverne ikke kommunikerer utilsigtet eller benytter ulovlige hjælpemidler. Det er på den baggrund vigtigt, at skolelederen informerer eleverne grundigt om såvel reglerne for brugen af internettet som konsekvenserne af snyd under prøverne.

Eleverne må benytte de ordbøger, de selv ønsker. Skolen er imidlertid ikke forpligtet til at stille andre ordbøger til rådighed end dem, der er benyttet i undervisningen. De ordbøger, der benyttes, skal være i overensstemmelse med gældende retskrivning, som den er fastsat af Dansk Sprognævn i *Retskrivningsordbogen*.

Det er vigtigt, at eleverne hver for sig arbejder med de ordbøger, de er vant til at bruge, og som de kan overskue. En mindre omfangsrig ordbog kan betyde, at eleverne ved prøven kan komme ud for ord, der ikke kan slås op i denne ordbog. På den anden side vil en elev, som ikke magter den større ordbog, kunne have glæde af en, der er mere overskuelig. Ordbøger, der har karakter af leksikon, må ikke anvendes. Ordbøger med ordforklaringer må gerne benyttes.

Generelt gælder det, at der i prøven i *sprog og sprogbrug* vil kunne forekomme ord, der ikke findes i alle ordbøger, i enkelte tilfælde ikke i nogen ordbøger, fx nye ord i sproget og en række sammensatte ord. I sidstnævnte tilfælde kan eleverne ofte hente hjælp til stavningen ved at slå de enkelte dele op.

Der kan også forekomme retskrivningsproblemer, der kræver, at eleverne er i stand til at anvende ordbogens register- og paragrafdel. Denne del af *Retskrivningsordbogen* må eleverne derfor også være fortrolige med.

Kun stavemåder og opslag fra *Retskrivningsordbogen*, 3. udgave, 4. oplag (2005), 5. oplag (2006) og 4. udgave (2012) fra Dansk Sprognævn godkendes. Fra 4. oplag er de gældende kommaregler beskrevet, og henvisninger til afsnittet Retskrivningsregler bagest i ordbogen er justeret.

Det anbefales at anskaffe den nye 4. udgave af *Retskrivningsordbogen* (2012), men *Retskrivningsordbogen*, 3. udgave, 4. og 5. oplag, vil være brugbar indtil 1. august 2017. Derefter vil kun den nye retskrivningsordbog fra 2012 kunne anvendes.

Prøven med adgang til internet del b og c

Ramme

- Prøven varer 4 timer.
- Eleverne skal selv administrere tiden, men der gives vejledende anbefalinger af tidsforbrug til de enkelte opgavedele som nævnt ovenfor.
- Eleverne må under b- og c-delen medbringe materialer fra undervisningen og anvende internettet.
- Eleverne anvender computer og skal have høretelefoner til rådighed under hele prøven.

Med udgangspunkt i kompetenceområdets fremstilling samt læseplanen og vejledningen for faget vil lærerne kunne målsætte, planlægge, gennemføre og evaluere et alsidigt og grundigt arbejde med skriftlig fremstilling, så eleverne opnår en god baggrund for at kunne besvare prøveopgaverne. Procestankegangen i færdigheds- og vidensmålene giver eleverne kompetencer til at planlægge, disponere, skrive og forholde sig til deres egne tekster samt til at kunne redigere og forbedre disse. I denne sammenhæng må der også arbejdes med de enkelte teksttyper og genrers forskellige krav til layout.

På forsiden af opgavesættet vil der være en kort intro "Før du skriver", der redegør for prøven samt de generelle vurderingskriterier i relation til indhold, sprog og form, så eleverne er informeret om, hvilke kriterier de vurderes ud fra.

Vurderingskriterier til eleven

Din skriftlige besvarelse bliver vurderet ud fra en helhedsvurdering af 3 dimensioner: *indhold, sprog og form*.
Der gives én karakter.

Del b Modtagerrettet kommunikation

Vurderingens 3 dimensioner	Vurderingskriterier	Forklaring
Tekstens indhold	Opgavens krav	I hvor høj grad opfylder din besvarelse opgavens krav til indhold, form og længde?
	Genrebevidsthed	I hvor høj grad viser din besvarelse sikkerhed i skrivegenrens krav til indhold, sprog og form?
	Disponering	I hvor høj grad er oplysninger i din besvarelse vægtet hensigtsmæssigt og indholdet tydeligt disponeret i forhold til modtageren?
	Søgning og brug af internettet	Hvis der i opgaven er stillet krav om, at du skal anvende internettet til at søge inspiration eller information, eller det i øvrigt er relevant, vurderes det, hvordan – og i hvor høj grad du kritisk har bearbejdet og anvendt dette i besvarelsen. Desuden vurderes det, om de væsentligste kilder fremgår af besvarelsen.
Tekstens sprog	Sprog	I hvor høj grad er sproget i din besvarelse sikkert og varieret i både ordforråd og syntaks? I hvor høj grad er stavning og tegnsætning korrekt? I hvor høj grad er sproget i din besvarelse tilpasset modtageren?
Tekstens form	Layout	I hvor høj grad er din besvarelse overskueligt layoutet i forhold til modtageren og den genre, du skriver i?

Del c Skriftlig fremstilling

Vurderingens 3 dimensioner	Vurderingskriterier	Forklaring
Tekstens indhold	Opgavens krav	I hvor høj grad opfylder besvarelsen opgavens krav til genre, teksttyper og indhold?
	Genrebevidsthed	I hvor høj grad viser besvarelsen sikkerhed i skrivegenrens krav til teksttyper, indhold, sprog og form?
	Fylde og disponering	I hvor høj grad er besvarelsen fyldestgørende og hensigtsmæssigt disponeret?
	Søgning og brug af internettet	Hvis der i opgaven er stillet krav om, at du skal anvende internettet til at søge inspiration eller information, eller det i øvrigt er relevant, vurderes det, hvordan – og i hvor høj grad du kritisk har bearbejdet og anvendt dette i besvarelsen. Desuden vurderes det, om de væsentligste kilder fremgår af besvarelsen.
Tekstens sprog	Sprog	I hvor høj grad er sproget i din besvarelse sikkert og varieret i både ordforråd og syntaks? I hvor høj grad er der i besvarelsen anvendt korrekt stavning og er tegnsætningen sikker?
Tekstens form	Layout	I hvor høj grad er din besvarelse layoutet i forhold til den genre, du skriver i, og har du udnyttet de layoutmæssige muligheder?

Særligt omkring aflevering af besvarelsen

Besvarelsen i skriftlig fremstilling med adgang til internettet udarbejdes digitalt og printes for b- og c-delenes vedkommende. Del a er digitalt selvrettende og skal derfor ikke printes.

Del-b modtagerrettet kommunikation

Der angives et maksimalt antal ord for besvarelsen.

Hensigten med denne opgavetype er, at eleverne skal kunne skrive tekster, der er relateret til hverdagens autentiske, praktiske skriftlige kommunikationsformer. Det kan fx være:

- en ansøgning om kollegieværelse, job, leje af festlokaler med mere
- en klage over en mobilregning
- en informationskrivelse

For at se prøveopgaverne henvises der til: <http://materialeplatform.emu.dk/eksamensopgaver/>

Denne opgavedel (b- og c-delen) knytter sig særligt til kompetenceområderne: fremstilling og kommunikation, hvor målet for 10. klasse lyder:

- Eleven kan udtrykke sig forståeligt, klart og varieret i skrift, tale, lyd og billede i en form, der passer til genre og situation
- Eleven kan deltage reflekteret i kommunikation i komplekse formelle og sociale situationer

Opgaven er blevet til ud fra de krav, som eleverne vil kunne opleve som almindelige samfundsborgere, nemlig at skulle rette henvendelse til en myndighed, sende en ansøgning, skrive et formelt brev, klage over en behandling eller en ydelse etc.

Opgaven er forholdsvis kort og afgrænset. Der vil være angivet et antal ord, som besvarelsen skal fylde. (Fra 250 til 350 ord afhængig af genren). Som afslutning på besvarelsen skal eleverne angive det antal ord, der er brugt i besvarelsen. Angivelsen af et maksimalt antal ord skal støtte eleverne i dels at vurdere omfanget af opgaven, dels at være præcis i forhold til opgavens og genrens krav.

Besvarelsen i skriftlig fremstilling udarbejdes digitalt og printes.

Indhold og layout vurderes som en helhed. Derfor har det betydning for vurderingen, om udformningen af besvarelsen 'ligner' et typisk eksempel på den pågældende genre. Vurderingen af layout og orden tæller ikke en bestemt del af karakteren for besvarelsen, men indgår på lige fod med de øvrige vurderingskriterier i den samlede bedømmelse.

Vurderingskriterier

Vurderingen af besvarelsen i modtagerrettet kommunikation tager udgangspunkt i følgende kriterier, som baserer sig på bekendtgørelsens krav og udvalgte kompetencemål fra Fælles Mål:

Vurderingens 3 dimensioner	Vurderingskriterier	Forklaring
Tekstens indhold	Opgavens krav	I hvor høj grad opfylder besvarelsen de krav til indhold, teksttype(r) og genre, der er stillet i opgaven?
	Genrebevidsthed	I hvor høj grad demonstrerer besvarelsen sikkerhed i valg af teksttyper, og skrivegenrens krav til indhold, form og sprog?
	Disponering	I hvor høj grad demonstrerer besvarelsen en tydelig disposition i forhold til opgave og genrekrav, herunder vægtning af oplysninger i forhold til genre, medie og modtager?

	Søgning og brug af internettet	I hvor høj grad demonstrerer besvarelsen hensigtsmæssig og kritisk brug af informationer og inspiration hentet fra internettet. I hvor høj grad er der anvendt korrekt henvisning til relevante anvendte kilder?
Tekstens sprog	Sprog	I hvor høj grad demonstrerer besvarelsen korrekt sprogbrug tilpasset den modtagerrettede kommunikation samt retskrivning og tegnsætning?
Tekstens form	Layout	I hvor høj grad er besvarelsen layoutet i overensstemmelse med genren og den modtagerrettede kommunikation?

Denne del af prøven tæller 1/3 af vurderingen.

Del c skriftlig fremstilling

Opgavedel c består af tre opgaver, og eleverne skal vælge at skrive én af dem.

Opgaverne vil minde om dem, der kendes fra prøvesættene i skriftlig fremstilling i 9. klasse, men lægger op til kortere besvarelser – og det er tænkt, at de skal kunne besvares på 2 timer. Den anbefalede tid er 120 minutter.

Opgaverne vil dreje sig om skrivning i forskellige teksttyper og genrer, og der vil være variation i formuleringerne fra gang til gang.

Eksempler på genrer, der kan optræde i opgaverne i skriftlig fremstilling:

- Blogindlæg
- Anmeldelse
- Erindring
- Essay
- Nyhedsartikel
- Det personlige brev

Sammenlignet med prøvesættene i skriftlig fremstilling i 9. klasse møder eleverne her eksempler på nogenlunde de samme teksttyper og genrer, men ikke med samme høje krav til omfang. I opgaveformuleringerne vil der også være en afgrænsning, som gør det realistisk at skrive besvarelsen på ca. 2 timer. For at se prøveopgaverne henvises der til: <http://materialeplatform.emu.dk/eksamensopgaver/>

Eleverne kan anvende internettet til at søge information og inspiration, der kan kvalificere besvarelsen. Det gælder indhold, form og sprog og kan fx dreje sig om faktuelle oplysninger, genrekaraktistika, layout og

retskrivning. I opgavekravene vil der være opgaver, der har et ekspliciteret krav om anvendelse af internet, og der vil være opgaver, der ikke har et ekspliciteret krav om anvendelse af internet.

Opgavesættet rummer til forskel fra det traditionelle prøvemateriale flere modaliteter, herunder lyd og levende billeder.

I denne prøve må eleverne, ved søgning på nettet og læsning af multimodale tekster, arbejde med billeder og filmklip, undersøge forskellige forhold, og på den baggrund skrive en besvarelse.

Færdighed i og viden om hensigtsmæssig og kritisk informationsøgning på nettet er en forudsætning i denne prøve. Det vil sige, at eleverne skal være i stand til at anvende målrettede strategier og teknikker til systematisk og kritisk informationsøgning på nettet. Eleverne skal kunne vurdere søgeresultater, forholde sig kritisk til dem og anvende dem hensigtsmæssigt i forhold til deres eget skriftlige udtryk.

For at forstå og bruge forskellige kilder målrettet og kritisk, skal eleverne kunne skelne mellem forskellige typer af afsendere, have viden om målgrupper og være i stand til at undersøge og vurdere informationer ud fra et kildekritisk perspektiv.

Det handler også om at kunne sortere, vurdere og udvælge de relevante og brugbare informationer i forhold til kravene til opgaven og skrivning af besvarelsen.

Rammer for prøven

Det anbefales at eleverne afsætter 2 timer til denne del af besvarelsen.

Anvendelse af internettet

Med muligheden for at anvende internettet skal det præciseres, at dette hverken ændrer reglerne for de enkelte prøver eller i de tilladte hjælpemidler. Eleverne må således ikke benytte adgangen til internettet til at kommunikere med andre og fx dele deres dokumenter med andre.

Eleverne bekræfter med sin underskrift på besvarelsen, at denne udelukkende er udfærdiget af eleverne selv. Hvis eleverne anvender citater fra kilder på nettet, skal kilderne angives sidst i besvarelsen.

Det er skolelederens ansvar at sikre, at eleverne ikke kommunikerer med andre eller benytter ulovlige hjælpemidler. Det er derfor vigtigt, at skolelederen informerer eleverne grundigt om såvel reglerne for brugen af internettet som konsekvenserne af snyd under prøverne.

Specielt om kilder

Eleverne skal inden prøven have lært at gennemføre målrettet og kritisk informationsøgning og kunne anvende korrekt kildeangivelse, så både eventuel forfatter/udgiver, titel på websiden/artiklen, websidens/hovedsiden navn, den fulde URL-adresse og dato for besøg på siden fremgår af kildelisten. Læs mere om korrekt kildeangivelse under uddybning af vurderingskriterier senere i denne vejledning.

Hjælpemidler

Ved den skriftlige prøve i dansk i 10. klasse må benyttes computer og ordbøger i del a. Ved b- og c-delen må der benyttes materialer fra undervisningen, herunder leksika, ordbøger og internet. I tilfælde af nedbrud skal der være mulighed for, at eleverne kan anvende trykte ordbøger under prøven.

Tosprogede elever har ret til at anvende ordbøger fra deres eget sprog til dansk og fra dansk til deres eget sprog, eventuelt via et tredje sprog. Eleverne må benytte de ordbøger, de selv ønsker. Skolen er dog ikke forpligtet til at stille andre ordbøger til rådighed end dem, der er benyttet i undervisningen. De ordbøger, der benyttes, skal være i overensstemmelse med gældende retskrivning, som den er fastsat af Dansk Sprognævn i *Retskrivningsordbogen*.

Vurderingskriterier

Der gives én karakter baseret på en helhedsvurdering af tre dimensioner: indhold, sprog og form.

Vurderingens tre dimensioner

Vurderingskriterier

Vurderingens tre dimensioner	Vurderingskriterier	Forklaring
Tekstens indhold	Opgavens krav	I hvor høj grad opfylder besvarelsen de krav til indhold, teksttype(r) og genre, der er stillet i opgaven?
	Genrebevidsthed	I hvor høj grad demonstrerer besvarelsen sikkerhed i valg af teksttyper og skrivegenrens krav til indhold, form og sprog?
	Disponering	I hvor høj grad er besvarelsen disponeret ud fra kravene til opgave og genre, herunder vægtning af indholdet i forhold til form og længde?
	Søgning og brug af internettet	I hvor høj grad demonstrerer besvarelsen kritisk anvendelse og bearbejdning af information og inspiration søgt og hentet fra internettet, hvis det enten er ekspliciteret i opgaveformuleringen, eller i øvrigt er relevant. I hvor høj grad er der anvendt korrekt henvisning til relevante anvendte kilder?

Tekstens sprog	Sprog	I hvor høj grad demonstrerer besvarelsen korrekt sprogbrug, tilpasset genre og opgavekrav, samt korrekt retskrivning og tegnsætning?
Tekstens form	Layout	I hvor høj grad indeholder besvarelsen de layoutmæssige muligheder, der findes i et tekstbehandlingsprogram, i forhold til teksttype, genre og målgruppe?

Vurderingskriterier

I vurderingen indgår genrebevidsthed, indhold, sprog og layout.

Indhold og layout vurderes som en helhed. Derfor har det betydning, at udformningen af besvarelsen er i overensstemmelse med et typisk eksempel på den pågældende genre. Vurderingen af layout og orden tæller ikke en bestemt del af karakteren for besvarelsen, men indgår på lige fod med de øvrige vurderingskriterier i den samlede bedømmelse.

Denne del af prøven tæller 1/3 af vurderingen.

Vejledende karakterbeskrivelser, skriftlig prøve 10. klasse

Del a, som omfatter læsning og sprogbrug, anvender en omsætningstabel til at fastslå karakteren. Del b og c sammenskrives i følgende karakterbeskrivelser, da der er mange vurderingskriterier, der går igen for både del b og del c. Der skal dog tages forbehold for, at sikkerheden i at skrive til en defineret modtager især fokuserer på at vurdere del b.

Tre prøvedele – et retteark

Til brug for bedømmelsen af den samlede skriftlige prøve udarbejdes centralt et retteark, hvor de forskellige prøvedeles opgaver, løsninger og vurderingskriterier er beskrevet. Der gives en foreløbig karakter for hver prøvedel ud fra en pointfordeling. Disse karakterer regnes sammen til den endelige karakter.

Den endelige karakter fremkommer ud fra følgende fordeling:

- Opgave i læsning og sprogbrug: 1/3
- Opgave i modtagerrettet kommunikation: 1/3
- Opgave i skriftlig fremstilling: 1/3

Hvor det er besluttet, at en karakter består af flere delkarakterer for forskellige præstationer eller standpunkter, der er fastsat bedømmelse for, er karakteren et gennemsnit af delkaraktererne afrundet til nærmeste karakter i karakterskalaen. Der rundes op, hvis gennemsnittet ligger midt imellem to karakterer. Hvis en elev får 10, 4 og 7, skal eleven altså have en samlet karakter på 7.

Sammen med rettearket udarbejdes en rettevejledning, hvor både de enkelte opgaver og vurderingen af dem er udfoldet og præciseret.

Hvis en elev undlader at besvare en af de tre prøvedele, vurderes denne prøvedel til -3.

Vejledning af eleverne inden den skriftlige prøve

Inden prøven skal eleverne gøres bekendt med de regler for prøven, der fremgår af prøvebekendtgørelsen. Det kan ligeledes anbefales at udlevere og gennemgå oversigterne over, hvilke kriterier der skal være opfyldt for at få en bestemt karakter. Oversigterne oven for kan bruges i den forbindelse. Eleverne bør desuden have stiftet bekendtskab med prøveformen i praksis.

Karakter	Betegnelse	Vejledende beskrivelse
12	Opgavens krav	Besvarelsen viser stort overblik og er central og yderst velskrevet i forhold til opgavekrav.
	Genrebevidsthed	Genrebevidstheden er meget tydelig og sikker, og der er stor sikkerhed i at skrive til en defineret modtager.
	Disponering	Indholdet er fyldigt og velvalgt i forhold til genren, og disponeringen er særdeles hensigtsmæssig og viser stor indsigt i både indhold og genre.
	Søgning og brug af internettet	Information og inspiration søgt på internettet er bearbejdet, og anvendt på en sikker, kritisk og særdeles hensigtsmæssig måde. Der er præcis henvisning til anvendte kilder.
	Sprog	Sproget er meget sikkert og varieret, med velvalgte udtryk og en sikker syntaks, stavning og tegnsætning
	Orden og layout	Layoutet er i sikker overensstemmelse med kravene til skrivegenren. Brødtekst, overskrift, papirretning, skrifttype, tegn, afsnitsinddeling og indsatte illustrationer er anvendt meget sikkert og tydeligt
	I forhold til mangler	Der kan forekomme få uvæsentlige fejl og mangler.
10	Opgavens krav	Besvarelsen viser overblik og er central og velskrevet i forhold til opgavekrav.
	Genrebevidsthed	Genrebevidstheden er tydelig og sikker, og der er god sikkerhed i at skrive til en defineret modtager.

	Disponering	Indholdet er fyldigt i forhold til genren, og disponeringen er valgt og viser indsigt i både indhold og genre.
	Søgning og brug af internettet	Information og inspiration søgt på internettet er bearbejdet, og anvendt på en sikker og kritisk måde. Der er rimelig præcise henvisninger til anvendte kilder.
	Sprog	Sproget er sikkert og varieret og med brug af velvalgte udtryk, sikker syntaks, stavning og tegnsætning.
	Orden og layout	Layoutet er i overensstemmelse med kravene til skrive-genren. Brødtekst, overskrift, papirretning, skrifttype, tegn, afsnitsinddeling og indsatte illustrationer er anvendt sikkert og tydeligt.
	I forhold til mangler	Der kan forekomme nogle mindre væsentlige mangler.

7	Opgavens krav	Besvarelsen er klar og central i forhold til opgavekrav.
	Genrebevidsthed	Genrebevidstheden er klar, og der vises rimelig sikkerhed i at skrive til en defineret modtager.
	Disponering	Indholdet er forholdsvis fyldigt, og besvarelsen er veldisponeret i forhold til den genre, der skrives i.
	Søgning og brug af internettet	Information og inspiration søgt på internettet er bearbejdet og anvendt på en nogenlunde sikker, kritisk og hensigtsmæssig måde. Der er nogenlunde sikker henvisning til anvendte kilder.
	Sprog	Sproget er forståeligt og nogenlunde klart og varieret. Syntaks, stavning og tegnsætning er nogenlunde sikker.
	Orden og layout	Layoutet er i overensstemmelse med kravene til skrivegenren. Brødtekst, overskrift, papirretning, skrifttype, tegn, afsnitsinddeling og indsatte illustrationer er anvendt nogenlunde sikkert.
	I forhold til mangler	Der forekommer en del fejl og mangler.

4	Opgavens krav	Besvarelsen er usikker i forhold til opgavekrav.
	Genrebevidsthed	Genrebevidstheden kan være uklar, og der vises en del usikkerhed i at skrive til en defineret modtager.
	Disponering	Indholdet er nogenlunde, men ikke fyldigt. Disponeringen er uklar.
	Søgning og brug af internettet	Information og inspiration søgt på internettet er bearbejdet og anvendt på en nogenlunde sikker og hensigtsmæssig måde. Der er tilfældige henvisninger til anvendte kilder.
	Sprog	Sproget er nogenlunde forståeligt og klart med nogenlunde sikkerhed i syntaks, stavning og tegnsætning.

	Orden og layout	Layoutet er nogenlunde i forhold til kravene til genren. Brødtekst, overskrift, papirretning, skrifttype, tegn, afsnitsinddeling og indsatte illustrationer er anvendt nogenlunde sikkert.
	I forhold til mangler	Besvarelsen har adskillige væsentlige mangler.

02	Opgavens krav	Besvarelsen er netop acceptabel i forhold til de krav, der er stillet i opgaven.
	Genrebevidsthed	Genrebevidstheden er usikker, og der er stor usikkerhed i at skrive til en defineret modtager.
	Disponering	Indholdet er acceptabelt, men ikke fyldigt. Disponeringen er uklar og tilfældig.
	Søgning og brug af internettet	Information og inspiration søgt på internettet er bearbejdet og anvendt på en usikker, ukritisk og uhensigtsmæssig måde. Der udvises en vis uselvstændighed i anvendelse af tekster fra internettet i egen tekst. Der er ikke henvisning til anvendte kilder.
	Sprog	Sproget er mindre forståeligt og klart med usikkerhed i syntaks, stavning og tegnsætning.
	Orden og layout	Layoutet er usikkert i forhold til kravene til genren. Brødtekst, overskrift, papirretning, skrifttype, tegn, afsnitsinddeling og indsatte illustrationer er anvendt uden konsekvens og med en del usikkerhed.
	I forhold til mangler	Besvarelsen har væsentlige fejl og mangler.

00	Opgavens krav	Besvarelsen er ikke acceptabel i forhold til de krav, der er stillet i opgaven.
	Genrebevidsthed	Genrebevidstheden er utilstrækkelig, og der er ikke defineret en modtager.
	Disponering	Indholdet er utilstrækkelig og ikke acceptabelt. Disponeringen er utilstrækkelig.
	Søgning og brug af internettet	Information og inspiration søgt på internettet er bearbejdet og anvendt på en utilstrækkelig, ukritisk og ikke acceptabel måde. Der forekommer en hel del direkte afskrift fra nettet. Der er ikke henvisning til anvendte kilder.
	Sprog	Sprog, syntaks, stavning og tegnsætning er utilstrækkelig.
	Orden og layout	Layoutet er utilstrækkeligt i forhold til kravene til genren. Brødtekst, overskrift, papirretning, skrifttype, tegn afsnitsinddeling og indsatte illustrationer er utilstrækkelig og uacceptabel.
	I forhold til mangler	Besvarelsen er utilstrækkelig.

Uddybning af skemaets vurderingskriterier

I forhold til brugen af skemaet oven for er det vigtigt at understrege kravet om helhedsvurdering. De forskellige dele af vurderingskriterierne skal vægtes – både enkeltvis og samlet. Mangler ved et enkelt af kriterierne kan fx ikke i sig selv trække en besvarelse helt i bund. En fremragende besvarelse skal være yderst velskrevet og eksemplarisk – både hvad angår indhold, sprog og form.

De uddybende vurderingskriterier er de samme som ved skriftlig fremstilling uden adgang til internettet. Dog er der tilføjet særlige vurderingskriterier vedrørende elevernes anvendelse af internettet.

Søgning og brug af internettet

Eleverne skal til prøven vise, at de kan gennemføre en målrettet og kritisk informationssøgning, som det udfoldes i Fælles Mål og læseplanen, og de vurderes på deres evner til at kunne anvende og bearbejde informationer og stof fra internettet i relevant omfang.

Eleverne skal anvende internettet til at søge relevant og hensigtsmæssig information og inspiration, hvis det fremgår af opgaveformuleringen. Elevernes anvendelse af internettet skal være med til at kvalificere deres besvarelse. Det gælder både indhold, form og sprog og kan fx dreje sig om faktuelle oplysninger, genrekarakteristika, layout og retskrivning. Opgavesættet rummer flere modaliteter, herunder lyd og levende billeder, og derfor er det et krav, at eleverne selv medbringer eller har adgang til høretelefoner under hele prøven.

Eleverne må bl.a. forberede deres skrivning ved søgning på nettet og læsning af multimodale tekster, arbejde med levende billed- og lydmodaliteter, undersøge forskellige relevante forhold i relation til opgaveformuleringen, og på den baggrund udformer de deres besvarelser.

Elevernes færdigheder og viden inden for kritisk informationssøgning på nettet er en naturlig forudsætning for denne prøve. Det betyder, at eleverne, hvis det er ekspliciteret i opgaveformuleringen eller i øvrigt er relevant, skal være i stand til at anvende målrettede strategier og teknikker til systematisk informationssøgning på nettet, som det også er ekspliciteret i Fælles Mål. Eleverne skal kunne vurdere links på søgeresultatsider og navigere på tværs af flere hjemmesider.

For at forstå og bruge forskellige kilder målrettet og kritisk, skal eleverne kunne skelne mellem forskellige typer af afsendere, have viden om målgrupper og være i stand til at undersøge og vurdere informationer ud fra et kildekritisk perspektiv.

Det handler især om at kunne sortere, vurdere og udvælge relevante og brugbare informationer i forhold til opgavekrav og efterfølgende udformning af besvarelsen. Færdigheder, som skal trænes i den daglige undervisning. Eleverne skal vise, at de kan anvende information og inspiration selvstændigt og kritisk til at kvalificere deres egne tekster. I vurderingskriterierne fremgår det, at eleverne skal vise, at de kritisk har bearbejdet det søgte, inden det er anvendt i besvarelsen. Eleverne må medbringe materialer anvendt i undervisningen, og de må anvende nettet. Det er vigtigt, at eleverne er gjort bevidste og har lært at disponere hensigtsmæssigt i forhold til den tid, de har til rådighed, sammenholdt med den tid, det tager at søge information og inspiration i materialer fra undervisningen, nettets sider osv.

Specielt om kilder

Eleverne skal inden prøven have lært at gennemføre målrettet og kritisk informationssøgning og at kunne anvende korrekt kildeangivelse, så både eventuel forfatter/udgiver, titel på websiden/artiklen, websidens/hovedsiden navn, den fulde URL-adresse og dato for besøg på siden fremgår af kildelisten.

Læs mere om målene for informationskompetence og kildekritisk kompetence i FM og læseplanen for dansk.

Eksempel på, hvad en korrekt kildeangivelse skal indeholde:

- hvis der er en forfatter: forfatter (efternavn først)
- titel på websiden
- websidens/hovedsidens navn
- dato for besøget på siden
- dato for oprettelse af websiden
- den fulde URL-adresse

Eksempel: Dahlgaard, Karina: Connie fik oprettet en falsk profil. Viden.jp.dk (besøgt den 20/1-2016 Oprettet den 19-06-2011) <http://viden.jp.dk/undervisning/sites/penge/indsigt/artikler/default.asp?cid=153074>

Eksempel på undervisningsforløb i kildekritisk søgning findes på EMU Danmarks Læringsportal:<http://www.emu.dk/modul/kildekritisk-s%C3%B8gning-og-l%C3%A6sning-p%C3%A5-nettet-1>

En liste over anvendte kilder (links) angives sidst i besvarelsen.

Censur

Ifølge bekendtgørelsen nr. 1132 af 25/08/2016

§ 51. Bedømmelsen af skriftlige prøver foretages af en beskikket censor (...)

(..) Stk. 3 Ved skriftlige prøver, der kan gennemføres som digitale selvrettende prøver, kan skolens leder beslutte, at elevbesvarelsene udfærdiges på papir. I disse tilfælde foretages bedømmelsen af den skriftlige prøve af en kvalificeret lærer udpeget af skolens leder, dog ikke holdets faglærer.

Stk. 4. Censorerne kan i forbindelse med bedømmelse af skriftlige prøver drøfte spørgsmål vedrørende elevernes besvarelses med andre censorer inden for rammerne af deres tavshedspligt, jf. 47, stk. 3.

Læs mere om den skriftlige censur i censorvejledningen:

<http://uvm.dk/Uddannelser/Folkeskolen/Folkeskolens-proever/Censur-og-evaluering/For-censorer>

Censor gør notater under rettetarbejdet ud fra de vurderingskriterier, der er omtalt i prøvevejledningen. Notaterne danner udgangspunkt for karaktergivningen. Censor gemmer sine notater i et år i tilfælde af en eventuel klagesag, jf. prøvebekendtgørelsen.

Skole:

Elevnr:

Opgave:

Vurderingskriterier baseret på karakterbekendtgørelsen, FM og prøvebekendtgørelsens krav.

FP10 Del b og c	Kriterier	12	10	7	4	02	00	-3
Indhold	Opgavens krav I hvor høj grad opfylder besvarelsen de krav til indhold, teksttype(r) og genre, der er stillet i opgaven?	Besvarelsen viser stort overblik og er central og yderst velkrevet i forhold til opgavekrav.	Besvarelsen viser overblik og er central og velkrevet i forhold til opgavekrav.	Besvarelsen er klar og central i forhold til opgavekrav.	Besvarelsen er usikker i forhold til opgavekrav.	Besvarelsen er netop acceptabel i forhold til de krav, der er stillet i opgaven.	Besvarelsen er ikke acceptabel i forhold til de krav, der er stillet i opgaven.	
	Genrebevidsthed I hvor høj grad demonstrerer besvarelsen sikkerhed i valg af teksttyper, og skriveskrivningens krav til indhold, form og sprog?	Genrebevidstheden er meget tydelig og sikker, og der er stor sikkerhed i at skrive til en defineret modtager.	Genrebevidstheden er tydelig og sikker, og der er god sikkerhed i at skrive til en defineret modtager.	Genrebevidstheden er klar, og der vises rimelig sikkerhed i at skrive til en defineret modtager.	Genrebevidstheden kan være uklar, og der vises en del usikkerhed i at skrive til en defineret modtager.	Genrebevidstheden er usikker, og der er stor usikkerhed i at skrive til en defineret modtager.	Genrebevidstheden er utilstrækkelig, og der er ikke defineret en modtager.	
	Disponering I hvor høj grad er besvarelsen disponeret ud fra krav til opgave og genre, herunder vægtning af indholdet i forhold til form og længde?	Indholdet er fyldigt og velvalgt i forhold til genren, og disponeringen er særdeles hensigtsmæssig og viser stor indsigt i både indhold og genre.	Indholdet er fyldigt i forhold til genren, og disponeringen er velvalgt og viser indsigt i både indhold og genre.	Indholdet er forholdsvis fyldigt, og besvarelsen er vel disponeret i forhold til den genre, der skrives i.	Indholdet er nogenlunde, men ikke fyldigt. Disponeringen er uklar.	Indholdet er acceptabelt, men ikke fyldigt. Disponeringen er uklar og tilfældig.	Indholdet er utilstrækkeligt og ikke acceptabelt. Disponeringen er utilstrækkelig.	
	Søgning og brug af nettet I hvor høj grad demonstrerer besvarelsen kritisk anvendelse og bearbejdning af information og inspiration søgt og hentet fra internettet, hvis det er ekspliciteret i opgaveformuleringen, eller i øvrigt er relevant? I hvor høj grad er der anvendt korrekt henvisning til relevante anvendte kilder?	Information og inspiration søgt på internettet er bearbejdet og anvendt på en sikker, kritisk og særdeles hensigtsmæssig måde. Der er præcis henvisning til anvendte kilder.	Information og inspiration søgt på internettet er bearbejdet og anvendt på en sikker og kritisk måde. Der er rimelig præcise henvisning til anvendte kilder.	Information og inspiration søgt på internettet er bearbejdet og anvendt på en nogenlunde sikker, kritisk og hensigtsmæssig måde. Der er nogenlunde sikker henvisning til anvendte kilder.	Information og inspiration søgt på internettet er bearbejdet og anvendt på en nogenlunde sikker og hensigtsmæssig måde. Der er tilfældige henvisninger til anvendte kilder.	Information og inspiration søgt på internettet er bearbejdet og anvendt på en usikker, ukritisk og uhensigtsmæssig måde. Der udvises en vis usekstændighed i anvendelse af tekster fra internettet i egen tekst. Der er ikke henvisning til anvendte kilder.	Information og inspiration søgt på internettet er bearbejdet og anvendt på en utilstrækkelig, ukritisk og ikke acceptabel. Der forekommer en hel del direkte afskrift fra nettet. Der er ikke henvisning til anvendte kilder.	
Sprog	Sprog I hvor høj grad demonstrerer besvarelsen korrekt sprogbrug tilpasset genre og opgavekrav samt korrekt retskrivning og tegnsætning?	Sproget er meget sikkert og varieret og med velvalgte udtryk og en sikker syntaks, stavning og tegnsætning.	Sproget er sikkert og varieret og med brug af velvalgte udtryk, sikker syntaks, stavning og tegnsætning.	Sproget er forståeligt og nogenlunde klart og varieret. Syntaks, stavning og tegnsætning er nogenlunde sikker.	Sproget er nogenlunde forståeligt og klart med nogenlunde sikkerhed i syntaks, stavning og tegnsætning.	Sproget er mindre forståeligt og klart med usikkerhed i syntaks, stavning og tegnsætning.	Sprog, syntaks, stavning og tegnsætning er utilstrækkelig.	
Form	Orden og layout I hvor høj grad indeholder besvarelsen de layoutmæssige muligheder, der er i et tekstbehandlingsprogram i forhold til skrivegenren?	Layoutet er i sikker overensstemmelse med kravene til skrivegenren. Brødtekst, overskrift, papirretning, skrifttype, tegn, afsnitsinddeling og indsatte illustrationer er anvendt meget sikkert og tydeligt.	Layoutet er i overensstemmelse med kravene til skrivegenren. Brødtekst, overskrift, papirretning, skrifttype, tegn, afsnitsinddeling og indsatte illustrationer er anvendt sikkert og tydeligt.	Layoutet er i overensstemmelse med kravene til skrivegenren. Brødtekst, overskrift, papirretning, skrifttype, tegn, afsnitsinddeling og indsatte illustrationer er anvendt nogenlunde sikkert.	Layoutet er nogenlunde i forhold til kravene til genren. Brødtekst, overskrift, papirretning, skrifttype, tegn, afsnitsinddeling og indsatte illustrationer er anvendt nogenlunde sikkert.	Layoutet er usikkert i forhold til kravene til genren. Brødtekst, overskrift, papirretning, skrifttype, tegn, afsnitsinddeling og indsatte illustrationer er anvendt uden konsekvens og med en del usikkerhed.	Layoutet er utilstrækkeligt i forhold til kravene til genren. Brødtekst, overskrift, papirretning, skrifttype, tegn, afsnitsinddeling og indsatte illustrationer er utilstrækkeligt og uacceptabelt.	
Mangler		Der kan forekomme få uvæsentlige fejl og mangler.	Der forekommer mindre væsentlige fejl og mangler.	Der forekommer en del fejl og mangler.	Besvarelsen har adskillige væsentlige mangler.	Besvarelsen har væsentlige fejl og mangler.	Besvarelsen er Utilstrækkelig.	Besvarelsen er helt uacceptabel.
Karakter	A	B	C					

Den mundtlige prøve

Bekendtgørelsen af nr. 1132 af 25/08/2016

Fagbilag 2 dansk

1.12. Prøven i mundtlig dansk gennemføres således:

- *Lodtrækning af fordybelsesområde.*
- *Valg, godkendelse og arbejde med prøveoplæg.*
- *Udarbejdelse af synopsis, der sammen med prøveoplægget danner grundlag for den mundtlige prøve.*

Bekendtgørelsens mål for prøven i mundtlig dansk bygger direkte på kompetencemålene og de underliggende færdigheds- og vidensmål for 10. klasse fra de 3 kompetenceområder: Læsning, fortolkning og kommunikation.

- Eleven kan styre og regulere sin læseproces og diskutere teksters betydning i deres kontekst
- Eleven kan forholde sig til kultur, identitet og sprog gennem systematisk undersøgelse og diskussion af litteratur og andre æstetiske tekster
- Eleven kan deltage reflekteret i kommunikation i komplekse formelle og sociale situationer

Opgivelser

Bekendtgørelsen af nr. 1132 af 25/08/2016

Fagbilag 2 dansk

1.13. Til prøven opgives et alsidigt sammensat stof indenfor de områder, som fagets kompetencemål vedrører. Opgivelserne omfatter 80-100 normalsider af kortere tekster, bestående af et bredt udvalg af ældre og nyere prosa, poesi og sagstekster. Der opgives desuden 2 større fiktive værker: En dansk roman og en dansk spillefilm. Foruden teksterne opgives der indenfor andre multimodale udtryksformer og æstetiske tekster forskellige eksempler på anden fiktion og forskellige eksempler på anden ikke-fiktion. Opgivelserne skal fortrinsvis være af dansk eller anden nordisk oprindelse, men også tekster oversat fra andre sprog kan indgå.

Det kan ikke understreges nok, at dette er en prøve i dansk.

Der må opgives udenlandsk oversat litteratur i meget begrænset mængde.

Ved reklamefilm, kortfilm, faste reklamer og andre multimodale tekster skal alle sproglige udtryk være på dansk. Produktnavn må godt være på originalsproget. Hvis slogan har betydning for tolkningen af reklamen, skal det være på dansk. Æstetiske tekster som kunstbilleder, må gerne være malet af en udenlandsk kunstner, så længe der ikke forekommer sproglige udtryk på billedet på originalsproget.

Tekstopgivelserne danner grundlag for både den indholdsmæssige og den praktiske tilrettelæggelse af prøverne. De skal være tilgængelige for eleverne, og de skal tilsendes censor. Tekstopgivelserne i dansk danner forbindelse mellem årets undervisning og prøven. De er udtryk for, hvilke stofområder der er arbejdet med i undervisningen. De er grundlaget for valget og tilrettelæggelsen af fordybelsesområder og prøveoplæg. De skal være med til at sikre, at eleverne har en baggrund for arbejdet med disse, og at de udgør en fælles reference for samtalen ved prøven.

Eksempler på anden fiktion kan fx være novellefilm, musikvideo og computerspil, og eksempler på anden ikke-fiktion kan fx være nyhedsudsendelse, dokumentarprogram og internetside.

I 10. klasse må tekstopgivelserne kun indeholde stof, som eleverne har arbejdet med inden for samme skoleår, hvori prøven afvikles.

På oversigten over tekstopgivelser skal der oplyses normalsidetal ved hver enkelt af de kortere tekster, som desuden skal nævnes med forfatter, titel (eller anden identifikation) og kilde. Ved multimodale og monomodale tekster uden tekstmodalitet og større fiktive værker skal der ikke opgives normalsidetal. En normalside er 1.300 bogstaver uanset genre.

Opgivelserne skal være alsidigt sammensat – altså omfatte flere forskellige genrer og temaer inden for både litteratur, andre æstetiske tekster og fagtekster - og repræsentere flere perioder. Opgivelserne må ikke indeholde stof, som eleverne selv har produceret.

Når læreren skal sikre, at tekstopgivelser og prøveoplæg opfylder kravene, er det en god idé at anvende nedenstående oversigt som inspiration og rettesnor ved valg af stof til danskundervisningen.

Det skal dog understreges, at oversigten ikke er udtømmende, idet der hele tiden tilføjes nye genrekombinationer.

Opgivelserne danner grundlag både for den indholdsmæssige og den praktiske tilrettelæggelse af prøverne. Opgivelserne skal være kendte og tilgængelige for eleverne, og de skal sendes til censor. På Styrelsen for Undervisning og Kvalitets forlangende kan opgivelserne indhentes fra skolerne. Skolelederen eller den prøveansvarlige på skolen erklærer med sin underskrift, at opgivelserne er i overensstemmelse med prøvens krav.

En erfaren dansklærer eller et fagteam kan med fordel gennemse kollegernes opgivelser, inden skolelederen sætter sin underskrift. På den måde kan eventuelle fejl og mangler blive rettet i god tid inden prøverne. Opgivelserne i dansk danner forbindelsen mellem fagets formål, kompetencemålene, de underliggende færdigheds-vidensmål, årets undervisning og prøven. Opgivelserne tager udgangspunkt i de mål, der er arbejdet med i undervisningen, og i de stofområder, genrer og udtryksformer, der opgives. De danner grundlaget for valg og tilrettelæggelse af fordybelsesområder i prøven. De skal være med til at sikre, at eleverne har en baggrund for at kunne arbejde med prøveoplæggene, og opgivelserne danner den fælles reference for samtalen ved prøven. Prøven i mundtlig dansk er en fordybelsesprøve, hvor forberedelsen ligger i den sidste del af undervisningen.

Forløbet af prøven – fra tilrettelæggelse til den mundtlige prøve

- Overblik over opgivelser
- Inddeling i forløb
- Beslutning om fordybelsesområder
- Lodtrækning – tidligst 10 skoledage før de skriftlige prøver
- Undersøgelse og valg af prøveoplæg
- Fordybelsesperiode
- Vejledning 10 lektioner
- Aflevering af synopse og prøveoplæg
- Afsendelse af synopser og opgivelser til censor senest 14 dage før prøveafholdelsen
- Mundtlig prøve
- Karaktergivning

Eleverne kan trække deres fordybelsesområde – og forberede sig til prøven – enten individuelt eller parvis. Et par, der arbejder sammen, skal udarbejde hver sin synopse, og selve den mundtlige prøve er individuel.

Bekendtgørelsen af nr. 1132 af 25/08/2016

Fagbilag 2 dansk

Der prøves i at:

- vise indsigt i samspillet mellem genre, sprog, tekst, indhold og situation
- fortolke, vurdere og perspektivere tekster, æstetiske tekster og multimodale tekster
- demonstrere et analytisk beredskab over for tekster, æstetiske tekster og multimodale tekster
- gøre rede for forskellige genrer, fremstillingsformer, fortælleteknikker og virkemidler
- vise indsigt i både genrens og enkelte forfatterskabers særpræg
- vise indsigt i samspillet mellem en tids litteratur og samfundets struktur
- kunne sætte tekster til eget voksen- og samfundsliv og selvstændigt reflektere over handlemuligheder
- anvende viden om litterære og kulturelle traditioner og om sprogets og litteraturens foranderlighed gennem tiderne
- vise indsigt i fordybelsesområdet
- udtrykke sig med personlig sikkerhed og selvstændighed i overensstemmelse med situationen
- fremlægge og formidle stof med indsigt i, hvilken form der passer til situation og kontekst
- læse klart og flydende op og udtrykke sig fortolkende, sikkert og personligt om det læste
- lytte aktivt og forholde sig reflekterende i dialog

Opgivelser og prøveoplæg	Fiktion	Ikke-fiktion
Tekster Til FS10 opgives 80-100 normalsider og to større fiktive værker: <ul style="list-style-type: none">• En dansk roman• En dansk spillefilm En normalside består af 1.300 bogstaver.	Ældre og nyere litteratur Poesi, prosa og eventuelt drama, fx: Roman Novelle Drama Poetry Slam Billedbøger Grafic Novel Kortprosa Manuskript Eventyr Essay	Tekster Fra aviser, tidsskrifter etc., fx: Artikel Feature Avisleder Læserbrev Kronik Klumme Annonce Fagbogsuddrag Essay Erindring Portrætinterview

Multimodale tekster og monomodale tekster uden tekstmodalitet	Fiktion, ikke- tekster Spillefilm Novellefilm Kortfilm Selvfremstillinger på sociale medier Booktrailer Grafic Novel Kunstbillede Teater TV-serie Kunstudstilling Skulpturer Computerspil	Ikke fiktion, ikke-tekster Andet sagstof end sagtekster, fx: Realityprogram Blog Soundslideshow Nyhedsudsendelse Dokumentarprogram TV-reportage Interview Radiomontage Informationsudsendelse Pressefoto Hjemmeside Snapchats Mailkorrespondance Ansøgning Politisk tale
--	--	--

Fordybelsesområder

Bekendtgørelsen nr. 1132 af 25/08/2016

Fagbilag 2 for dansk

1.14. Ud fra opgivelserne sammensætter læreren i samarbejde med eleverne et antal fordybelsesområder, som alsidigt dækker det opgivne stof.

Ud fra Fælles Måls kompetencemål og underliggende færdigheds- og vidensmål samt de efterfølgende opgivelser tilrettelægger læreren i samarbejde med eleverne et passende antal fordybelsesområder, der alsidigt skal dække Fælles Mål og det opgivne stof. Der skal være så mange fordybelsesområder, at der er mindst 4 tilbage, når den sidste elev skal trække. Hvert fordybelsesområde må benyttes to gange.

Fordybelsesområdet er det stofområde af de samlede opgivelser, som eleverne trækker lod om – og som danner udgangspunkt for elevernes videre arbejde med at søge efter og udvælge deres konkrete prøveoplæg, der alt efter det fordybelsesområde, de fik tildelt ved lodtrækningen, kan være en tekst eller en multi- eller monomodal tekst.

Fordybelsesområderne kan tage udgangspunkt direkte i et fagligt forløb, der er gennemgået i løbet af skoleåret, fx et *forfatterskab* eller en *genre* (*Martin Andersen Nexø, Lyrik*). Det kan også være et fagligt forløb, der kan deles op i flere fordybelsesområder. Fx kan den samme *periode* deles i to fordybelsesområder med to forskellige *genrer* (*1990'erne – noveller, 1990'erne – lyrik*). Endelig kan fordybelsesområderne indeholde stof fra forskellige faglige forløb. Der kan fx være læst lyrik i flere forløb, men *genren lyrik* har ikke været et selvstændigt forløb. Det kan derfor danne udgangspunkt for et fordybelsesområde med overskriften *lyrik*. Det første skema viser, hvordan et udpluk af kompetenceområder, udvalgte færdigheds-vidensmål og omsatte læringsmål har dannet udgangspunkt for efterfølgende valg af stofområder, de danskfaglige aktiviteter, stofopgivelserne og mulige fordybelsesområder.

Kompetence-område: Fortolkning og kommunikation	Læringsmål	Fagligt forløb	Danskfaglige aktiviteter	Stofopgaver	Fordybelsesområder – overskrifter – muligheder	Ideer til prøveoplæg
Færdighedsvidensmål: Undersøgelse, fortolkning, perspektivering og sproglig bevidsthed.	Eleverne kan udtrykke sig analytisk om en litterær tekst i et præcist fagsprog. Eleverne kan gå i dybden med teksternes centrale temaer og perspektivere dem til relevante tekster og temaer uden for teksten. Eleverne kan diskutere, virkningen af sproglige kneb i forskellige kontekster.	No-vel-ler	Litteratursamtaler CL-strukturer Kompositionsanalyse Sproglige virkemidler Meddigtning Oplæsning	Kim Fupz: <i>Forældre</i> (2011) Helle Helle: <i>Ikke min dag</i> (2008) Sanne Munk Jensen: <i>Pax</i> (2011) Jan Sonnergaard: <i>Polterabend</i> (1998)	Noveller fra min egen tid Intertekstualitet Ung i dag	Her skal eleverne ud fra det trukne fordybelsesområde søge forskellige mulige prøveoplæg. Læreren skal godkende prøveoplægget ud fra prøvens retningslinjer.

Nedenstående skema viser, hvordan et efterfølgende udtrykt fordybelsesområde danner udgangspunkt for tilknyttede opgaver og efterfølgende, hvilke områder eleverne undersøger, inden de vælger prøveoplæg.

Fordybelsesområde	Tilknyttede opgaver	Eleverne undersøger	Valg
På kanten	Uddrag fra Lisbet Zornings bog: <i>Underdanmarks jægersoldater</i> Dokumentarfilm: Pernille Bervaldd Jørgensen og Christian Sønderby Jepsen: <i>Blodets bånd</i> . (DFI) Fotoessay: Janus Engel: <i>Laaaaaaaaaaaaangeland</i> (Politiken) Henrik Pontoppidan: <i>Nådensbrød</i> Yahya Hassan: <i>Trælameller</i>	Forskellige mono- og multimediale tekster fx: Yahya Hassan: <i>Barndom</i> Jan Sonnergaard: <i>Bananfluerne</i> H.C. Andersen: <i>Hun duede ikke</i> Årets pressefoto - Marie Hald: <i>Bonnie</i>	Eleverne vælger efter gode overvejelser: Yahya Hassan: <i>Barndom</i>

Alsidighed

Når fordybelsesområderne udarbejdes, er det vigtigt, at man sikrer alsidigheden i forhold til opgivelserne. Det gøres dels ved at give områderne *titler*, der sikrer en bredde i forhold til genrer, perioder, udtryksformer, forfatterskaber etc., dels ved at knytte opgaver til de enkelte fordybelsesområder, der giver eleverne en rettesnor i forhold til det prøveoplæg, de skal søge efter.

Fordybelsesområderne kan som tidligere nævnt sammensættes på forskellig måde ud fra det opgivne stof, og nogle kan være meget smalle og bundne, mens andre formuleres bredere og mere åbent. Der skal være en forholdsmæssig ligelig fordeling mellem brede og smalle fordybelsesområder. Det skaber ofte problemer at gøre områderne alt for brede, da det kan være svært for eleverne at navigere og beslutte sig for et prøveoplæg inden for den forholdsvis korte tidsramme. Desuden kan kravet om alsidighed blive svækket.

Fordybelsesområderne skal alsidigt dække de fire områder, som er vist tidligere i de fire kasser: Fiktion, tekster. Fiktion, ikke-tekster. Ikke-fiktion, tekster. Ikke-fiktion, ikke-tekster.

Der skal være mindst to fordybelsesområder repræsenteret fra hver kasse.

Der kan indgå en blanding af smalle og brede fordybelsesområder. Se figuren nedenfor.

Brede fordybelsesområder = områder, der passer til flere kasser (rød baggrund).

Smalle fordybelsesområder = områder, der passer til én kasse (blå baggrund).

Fiktion – smalle	Tema-brede	Ikke-fiktion-smalle
<ul style="list-style-type: none"> • Noveller om forandring • Lyrik fra min egen samtid • Digte om danskhed • Jesper Wung Sung's forfatterskab • Romantikkens tekster • Kortprosa om identitet 	<ul style="list-style-type: none"> • Fra barn til voksen • Fristelser • Ondskab • Danskhed • Racisme • Hjemstavn 	<ul style="list-style-type: none"> • Det står i avisen - nyhedsgenrerne • Sagtekster om nutiden • Fra læser til læser – om læserbrevsgenren • New journalism og featuren • Facebook og selviscenesættelse
<ul style="list-style-type: none"> • Kortfilm fra 00'erne • Surrealismen i kunstbilleder • Graphic novels • Hip-hop og rap • Filmens genrer • Computerspil 	<ul style="list-style-type: none"> • Kærlighed og det der ligner • Ung i dag • Livsværdier og idealer • På kanten 	<ul style="list-style-type: none"> • Reklamer om fristelser • Dokumentarfilmens genrer • Pressefoto • Realityprogrammer • Musikvideoer • Debatprogrammer

Beslutning om fordybelsesområder

For at tilgodese § 18 stk. 4 i Folkeskoleloven...*(Fastlæggelse af arbejdsformer, metoder og stofvalg skal i videst muligt omfang foregå i samarbejde mellem lærere henholdsvis pædagoger, jf. § 29 a, og elever)* bør eleverne være med i beslutningen om fordybelsesområderne. Først vælger og drøfter man opgivelserne med eleverne – og ud fra disse drøftelser udformes titlerne på fordybelsesområderne. Læreren kan præsentere et udkast, som kan diskuteres og suppleres. Det er dog altid lærerens ansvar, at opgivelserne er alsidigt repræsenteret, både med hensyn til fiktion og ikke-fiktion, tekster og multimodale udtryk, nyere og ældre stof og

de større fiktive værker.

Inden lodtrækningen skal eleverne have en oversigt over fordybelsesområdernes titler og de tilknyttede opgivelser. Ud fra denne oversigt går de efter lodtrækningen i gang med at søge og udvælge deres prøveoplæg.

Antal fordybelsesområder

Når eleverne trækker lod, skal der være så mange fordybelsesområder, at den sidste elev har mindst fire områder at vælge imellem. Et fordybelsesområde må gentages én gang – altså optræde to gange ved lodtrækningen.

Hvis man fx har 22 elever i klassen, skal der derfor være 25 fordybelsesområder i alt. Det kan gøres ved at udarbejde 15 forskellige – og lade 10 af disse optræde to gange under forudsætning af, at alsidighedskravet er tilgodeset.

Lodtrækning

Bekendtgørelsen nr. 1132 af 25/08/2016

Fagbilag 2 dansk

(...)Eleven trækker lod imellem disse fordybelsesområder. Indenfor det lodtrukne fordybelsesområde udvælger eleven i samråd med læreren et prøveoplæg, som er udgangspunktet for elevens synopse og for den mundtlige prøve. Lodtrækning og forberedelse kan foregå individuelt eller i mindre grupper bestående af to elever. Eksaminationen ved den mundtlige prøve gennemføres individuelt (...).1.16. Efter lodtrækningen af fordybelsesområdet, som finder sted tidligst 10 skoledage, inden de skriftlige prøver påbegyndes, har eleverne 10 undervisningslektioner til arbejdet med fordybelsesområde, prøveoplæg og synopse.

Lodtrækningen mellem fordybelsesområderne foretages tidligst 10 skoledage før de skriftlige prøver, jf. bekendtgørelsen. Dansk læreren og skolens leder eller dennes stedfortræder er til stede ved lodtrækningen. Eleverne har på forhånd tilkendegivet, om de trækker individuelt eller sammen med en makker.

Efter lodtrækningen udarbejder læreren en liste over fordybelsesområder og påfører elevnavne på de enkelte områder. Denne oversigt sendes til censor sammen med det øvrige materiale. Det er også hensigtsmæssigt at udlevere oversigten til skolens Pædagogiske Læringscenter, så personalet kan forberede sig på at hjælpe eleverne med at finde stof i fordybelsesperioden.

Vælger elever at trække lod parvis, kan de arbejde sammen om fordybelsesområdet og vælge samme prøveoplæg. De kan også efter lodtrækningen vælge at arbejde individuelt, hvis de fx ikke ønsker at beslutte sig for det samme prøveoplæg. I dette arbejde kan de dog også godt give sparring til hinanden, da udgangspunktet – fordybelsesområdet – er det samme.

Elever, der trækker lod parvis, skal trække først. Hvis et par trækker et fordybelsesområde, skal fordybelsesområdet fjernes, fordi området allerede nu er trukket to gange.

Prøven er påbegyndt, når eleverne ankommer til prøven. En elev, der ikke får valgt et prøveoplæg – og ikke får udarbejdet en synopse, har ikke adgang til prøven. Eleven skal dog efterfølgende tilbydes en ny prøve.

Prøveoplæg

Bekendtgørelsen nr. 1132 af 25/08/2016

Fagbilag 2 for dansk

1.15. *Prøveoplægget består af en tekst, en æstetisk tekst eller en multimodal tekst. Sproglige udtryk i prøveoplægget skal være på dansk. Er prøveoplægget en æstetisk eller multimodal tekst, skal der desuden vælges en kort tekst, der har sammenhæng med prøveoplægget, til oplæsning. Den valgte tekst må ikke være fra opgivelserne. Prøveoplæggen skal være alsidigt repræsenteret.*

Efter lodtrækningen – og i løbet af de første af de 10 lektioner til fordybelse – undersøger eleven sit fordybelsesområde og søger efter prøveoplæg – tekster og multimodale udtryk – der passer til fordybelsesområdet.

En elev har fx trukket fordybelsesområdet *Essays* og går i gang med at søge efter eksempler på genren, der kan bruges som prøveoplæg. Det kan enten ske på egen hånd eller med hjælp fra dansklærer og skolebibliotekar.

Vælges en spillefilm eller en roman som prøveoplæg, præciseres hvilket uddrag, som skal overholde bestemmelserne om omfang, der skal være det endelige prøveoplæg. Det anbefales, at eleverne ikke vælger en sekvens af en spillefilm eller et romanuddrag som prøveoplæg, idet sekvens og uddrag indgår i en omfattende kontekst, som forøger lærer og censors forberedelsestid i forbindelse med prøven, og som kan give eleverne udfordringer i forhold til selve prøveafholdelsen.

Når eleverne har fundet forskellige eksempler, beslutter de sig – med vejledning fra læreren – for et af dem. Eleverne har nu valgt prøveoplæg og fået det godkendt af læreren. Herefter udarbejder eleverne en synopsis i tilknytning til det valgte prøveoplæg.

Når læreren godkender prøveoplæggen, skal det præciseres:

- Sproget i prøveoplæg skal være på dansk. Der må ikke anvendes udenlandske kortfilm (en ordløs kortfilm kan dog benyttes), reklamer, tv-programmer etc. Oversatte tekster kan anvendes.
- Prøveoplægget skal have en passende længde. Længde og omfang kan dog variere i forhold til genre og kompleksitet, men tekstoplægget bør være på ca. 5-10 sider.
- Kortfilm, uddrag af spillefilm og dokumentarfilm bør være på ca. 2-10 minutter.
- Det skal tydeligt fremgå, hvad der er selve prøveoplægget.
- Prøveoplægget er én tekst eller én multimodal tekst eller én monomodal tekst.

Hvis prøveoplægget er en tekst, forsyner eleverne teksten med tydelige sidetal - samt afsender-angivelse, titel, udgivelsesår og eventuelt medie.

Vejledning

I fordybelsesperioden – de 10 lektioner, som afholdes over nogle dage på skolen – fungerer læreren som vejleder for eleverne. Vejledningen har til formål at støtte eleverne i valg af prøveoplæg, i søgning og differentiering af tilgange til prøveoplægget. Man kan sige, at læreren med sin vejledning fungerer som konsulent for elevernes arbejde.

Læreren godkender også elevernes valg af prøveoplæg ud fra sin viden om bl.a. den enkelte elevs niveau og behov for udfordringer – og ud fra kravene i forhold til det fordybelsesområde, som eleverne har trukket.

Vejledningen omfatter ikke analysearbejde, forståelse og fortolkning. Her skal man huske, at læreren senere også har rollen som eksaminator.

Synopsen

Bekendtgørelsen 1132 af 25/08/2016

Fagbilag 2 dansk

1.17. Eleven udarbejder før prøven og med vejledning af dansklæreren en synopse. Eleverne kan udarbejde synopsen enkeltvis eller i mindre grupper. Synopsen skal indeholde

- en præsentation af prøveoplægget*
- en præsentation af prøveoplæggets sammenhæng med fordybelsesområdet*
- en oversigt over, hvad eleven vil præsentere ved den mundtlige prøve*
- en oversigt over, hvad der perspektiveres til*
- en præcisering af det udvalgte oplæsningsstykke*
- elevens eller klassens opgivelser*
- en oversigt over anvendte kilder*

1.18. Synopsen underskrives af elev og lærer og afleveres sammen med det valgte prøveoplæg til læreren i to eksemplarer.

Synopsen udarbejdes af eleverne med det sigte, at elev, lærer og censor i fællesskab kender udgangspunktet for den mundtlige prøve. Det betyder, at den skal fortælle, hvad der er prøveoplæg, og hvorledes prøveoplægget hænger sammen med fordybelsesområdet. Der skal være en oversigt over, hvad eleverne vil præsentere ved selve prøven, og en kildefortegnelse, så lærer og censor kan vurdere, hvordan eleverne er kommet frem til deres oplysninger.

Synopsen skal være kort og nem at orientere sig i.

Den skal indeholde:

- Elevens navn og prøveniveau.
- Titel på fordybelsesområde.
- Præsentation af prøveoplægget og begrundelse for valget af dette.
- Disposition for den mundtlige prøve.
- Præsentation af analyse- og fortolkningspunkter.
- Præsentation af perspektiveringsområder.
- Angivelse af oplæsningsstykket.
- Kildefortegnelse over læste tekster og andre oplysninger, der er anvendt i fordybelsesarbejdet.

Eventuelt kan synopsen også indeholde relevante bilag, som fx en særlig valgt analysemodel.

Synopsen skal underskrives af elev og lærer. Læreren godkender med sin underskrift, at prøveoplægget lever op til kravene. Læreren skal være opmærksom på om, eleverne har kopieret eller "lånt" synopsen fra andre, herunder studieportaler med mere på internettet. Synopsen og det valgte prøveoplæg afleveres til læreren og sendes til censor senest 14 kalenderdage inden prøvens afholdelse. Sammen med synopsen sender læreren klassens opgivelser og en oversigt over fordybelsesområder med elevernes navne.

Hvis to elever har udarbejdet synopse sammen, skal de aflevere hvert sit eksemplar.

Alle elever afleverer synopse og prøveoplæg i to eksemplarer – ét til læreren og ét til censor. Eleverne skal selvfølgelig sørge for også at have et eksemplar selv.

Dialog – lærer og censor

Censor ser ikke prøveoplæggene, før eleverne har trukket lod om fordybelsesområderne og udvalgt prøveoplæg. Derfor er det vigtigt, at læreren er den faglige garant for, at formalia er i orden – og for, at alsidigheden er dækket ind. Desuden er det lærerens ansvar, at alle prøveoplæg, som godkendes, lever op til kravene mht. længde, dansk sprog, sammenhæng med fordybelsesområdet etc.

Når censor har modtaget prøveoplæg, synopses m.v., kontakter censor læreren, og de endelige aftaler for selve den mundtlige prøve drøftes og bekræftes.

På baggrund af ovenstående anbefaler vi, at opgivelser og fordybelsesområder tilrettelægges i så god tid, at censor kan nå at godkende begge dele. Herved er der mulighed for at foretage justeringer af forskellige problemstillinger, inden eleverne trækker lod imellem fordybelsesområderne. Problemerne kan typisk bestå i, at opgivelser og fordybelsesområder ikke alsidigt dækker kravene, jf. de fire kasser.

Kontakten kan opnås ved, at læreren via skolens kontor så hurtigt som muligt får oplyst navnet på censor. Ved en tidlig kontakt kan lærer og censor også tale om, hvilke krav der stilles til et prøveoplæg. De vigtigste krav i den forbindelse er, at prøveoplægget skal have en sværhedsgrad, der passer til den enkelte elev, det skal være på dansk, det skal svare til fordybelsesområdets titel, og det skal have ca. samme længde som ved prøveform A ved afgangsprøven i 9. klasse.

Det skal præciseres, at hvis et par trækker sammen og bruger samme prøveoplæg, skal de gå op lige efter hinanden. Dette sikrer, at de stilles lige til prøven. Det gælder også, hvis eleverne har valgt samme prøveoplæg, men har trukket forskellige fordybelsesområder.

Oplæsning

Ved prøven skal eleverne læse et stykke tekst op, der svarer til ca. ½ normalside. Oplæsningsstykket må ikke være taget fra opgivelserne. Hvis prøveoplægget er en tekst, vælger eleverne et uddrag herfra. Hvis prøveoplægget er en multimodal tekst uden tekstmodalitet, finder eleverne – evt. med vejledning fra læreren – et tekststykke, som kan supplere oplægget og anvendes til oplæsning. Det kan fx være en anmeldelse af en kortfilm, et portræt af en kunstmaler etc.

Oplæsningsstykket skal præsenteres i synopsis, og hvis det ikke er med i prøveoplægget som tekst, skal det vedlægges synopsis som bilag.

Ved selve prøven vælger eleverne selv, hvor i forløbet oplæsningen skal indlægges. Det kan være som indledning eller afslutning på præsentationen, eller det kan være undervejs for at underbygge analytiske iagttagelser eller fortolkningen. Det skal påpeges, at der er sket en skærpelse af kravene til oplæsning i 10. klasse. Eleverne skal have en fortolkende tilgang til oplæsningen og skal fx ved hjælp af tempo, betoning og pauser vise en tolkning af teksten, der understøtter resten af elevernes fortolkning af prøveoplægget.

Selve den mundtlige prøve

Bekendtgørelsen 1132 af 25/08/2016

1.19. Prøven består af elevens præsentation af sit fordybelsesarbejde, en kort oplæsning af det udvalgte tekststykke samt en efterfølgende samtale om fordybelsesområdet og relevant danskfagligt stof. Præsentation af prøveoplægget varer ca. 10 minutter. Prøven varer 25 minutter, inkl. karakterfastsættelse.

Selve prøven varer 25 minutter – og eleverne har ikke yderligere forberedelsestid. De 25 minutter anvendes ca. således:

Elevens præsentation af sit analyse- og fortolkningsarbejde	ca. 10 minutter
Dialog elev-lærer-censor om prøveoplæg, fordybelsesområde og opgivelser	ca. 10 minutter
Votering lærer og censor – og karaktergivning	ca. 5 minutter

Eleverne medbringer prøveoplæg, synopse og noter i stikordsform. Noterne i stikordsform kan eventuelt stå i elevernes synopse.

De første 10 minutter præsenterer eleverne deres arbejde med at analysere og fortolke prøveoplægget, sammenhængen til fordybelsesområdet, perspektivering og oplæsningen. Lærer og censor kan stille korte opklarende spørgsmål, men bør ellers vente til den efterfølgende samtale.

Efter elevernes præsentation spørger lærer og censor til eventuelle uklarheder i fremlæggelsen af prøveoplægget, udfordrer eleverne ud fra sammenhængen til først og fremmest fordybelsesområdet og videre ud i det opgivne stof. Dialogen skal have sammenhæng med oplægget og fordybelsesområdet, men det er også oplagt at drage paralleller til beslægtede områder i opgivelserne og prøvekravene i øvrigt. Det er også her, man via spørgsmål undersøger, om eleverne selvstændigt har tilegnet sig det stof, de præsenterer – eller det blot er 'lånt' fra andre kilder.

Efter præsentationen og den efterfølgende dialog forlader eleverne prøvelokalet, og lærer og censor finder frem til en karakter ud fra vurderingskriterierne. Både tekstarbejdet med prøveoplægget, indsigten i fordybelsesområdet, den mundtlige fremstilling og oplæsningen vurderes.

Når lærer og censor er enige om en karakter, kaldes den enkelte elev ind i prøvelokalet for at modtage sin karakter sammen med en kort, præcis og dækkende begrundelse.

Perspektivering

En af de vigtigste parametre i denne prøveform er perspektiveringen. Eleverne skal vise danskfaglig indsigt ved at perspektivere prøveoplægget til forskellige danskfaglige fokusområder. F.eks. intertekstualitet, genretræk, periodekarakteristika, tematiske forbindelser, litteraturhistorie og velvalgte sproglige iagttagelser. Eleverne skal kunne argumentere for deres valg af perspektiveringsfokus, og her foretrækkes en grundig velbegrunderet perspektiveringsvinkel frem for en overfladisk gennemgang af mange forskellige.

Det er vigtigt, at eleverne først perspektiverer til andre stofområder i fordybelsesområdet. Herefter til andre stofområder fra opgivelserne og til sidst, hvis det er velbegrunderet, til andet stof.

Vurderingskriterier

Vurderingskriterierne er baseret på karakterbekendtgørelsen, FM og prøvebekendtgørelsen.

Vurderingskriterierne omfatter følgende områder, idet der dog altid må foretages en *helhed-vurdering* af den samlede præstation:

- Indsigt i prøveoplæggets indhold og i sammenhængen med fordybelsesområdet
- Analyse og fortolkning ud fra iagttagelser i prøveoplægget
- Danskfaglige tilgange *
- Perspektivering
- Vurdering
- Disponering af præsentationen
- Forståeligt og klart sprog
- Formulering og artikulation
- Samtalen om det faglige stof
- Oplæsning

* Danskfaglige tilgange betyder, hvilke metoder fra faget dansk som eleverne anvender til at belyse prøveoplægget. Hvor lægger eleverne deres fokus? Det kan være på tekstens sprog med mange beskrivende tillægsord, på synsvinkelskift, periodekendetegn, specielle karakteristiske træk hos en forfatter etc.

Supplerende læsning

Læs også beskrivelsen af prøveform B til afgangsprøven i prøvevejledningen for 9. klasse. De to prøveformer er identiske bortset fra opgivelser og vurderingskriterier, hvoraf sidstnævnte er mere krævende i 10. klasse.

Læs også erfaringerne fra tidligere prøver i PEU (Prøver – Evaluering – Undervisning) på <http://uvm.dk/Uddannelser/Folkeskolen/Folkeskolens-proever?smarturl404=true>

Ud fra de vejledende karakterbeskrivelser gives den endelige karakter.

Vejledende karakterbeskrivelser, mundtlig dansk 10.-klasseprøve baseret på karakterbekendtgørelsen, prøvebekendtgørelsen og FM

Karakter	Betegnelse	Vejledende beskrivelse
12	Fremragende	<ul style="list-style-type: none">• Elevens præsentation viser en tydelig og overbevisende indsigt i prøveoplæggets indhold – og i sammenhængen mellem oplæg og fordybelsesområde.• Fortolkningen er særdeles velbegrunderet med præcise, analytiske iagttagelser og viser indsigt i sammenhængen mellem sprog, indhold og genre.• De danskfaglige tilgange er meget velvalgte og velbegrunderede, og elevens vurdering af oplægget er yderst velbegrunderet.• Perspektiveringen til danskfaglige områder fra opgivelserne og til andre tekster, omverdenen og multimodale udtryk begrunderes sikkert og alsidigt med forskellige faglige argumenter.• Disponeringen af præsentationen er velvalgt, klar og meget hensigtsmæssig.• Formulering og artikulation er klar og tydelig, og sproget er sikkert, forståeligt og klart.• Dialogen om det danskfaglige stof viser stor indsigt i fagets terminologi.

		<p>logi, stofområde og redskaber.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oplæsningen er tydelig og velartikuleret med særligt fokus på tekstens genre, indhold og fortolkning. <p>Der kan forekomme få uvæsentlige mangler.</p>
10	Fortrinlig	<ul style="list-style-type: none"> • Elevens præsentation viser en tydelig og god indsigt i prøveoplæggets indhold – og i sammenhængen mellem oplæg og fordybelsesområde. • Fortolkningen er velbegrunderet med præcise, analytiske iagttagelser og viser indsigt i sammenhængen mellem sprog, indhold og genre. • De danskfaglige tilgange er valgte og begrundede, og elevens vurdering af oplægget er velbegrunderet. • Perspektivering til danskfaglige områder fra opgivelserne, til andre tekster, omverdenen og multimodale udtryk begrundes sikkert med forskellige faglige argumenter. • Disponeringen af præsentationen er valgt, klar og hensigtsmæssig. • Formulering og artikulation er klar og tydelig, og sproget er sikkert, forståeligt og klart. • Dialogen om det danskfaglige stof viser indsigt i faget, dets terminologi og redskaber. • Oplæsningen er tydelig og velartikuleret med indsigt i tekstens genre, indhold og fortolkning. <p>Der kan forekomme mindre væsentlige mangler.</p>
7	God	<ul style="list-style-type: none"> • Elevens præsentation viser god indsigt i hovedindholdet og dets væsentlige elementer. Der præsenteres en god sammenhæng mellem prøveoplæg og fordybelsesområde. • Analyse og fortolkning viser en god indsigt i sammenhængen mellem sprog, indhold og genre og begrundes med forskellige iagttagelser i oplægget. • Brugen af danskfaglige tilgange er hensigtsmæssig, og elevens vurdering af oplægget er velbegrunderet. • Perspektivering til danskfaglige områder fra opgivelserne, til andre tekster, omverdenen og multimodale udtryk begrundes med danskfaglige argumenter. • Præsentationen er klart disponeret og begrundet. Formulering og artikulation er klar og tydelig, og sproget er forståeligt og i overvejende grad klart. • Dialogen om det danskfaglige stof afspejler et rimeligt overblik over faget og viser færdighed i at lytte opmærksomt. • Oplæsningen er klar, forståelig og med tilfredsstillende fokus på tekstens genre, indhold og fortolkning. <p>Der mangler sikkerhed i en del færdigheder.</p>
4	Jævn	<ul style="list-style-type: none"> • Elevens præsentation viser indsigt i hovedindholdet og dets væsentlige elementer. Der præsenteres en sammenhæng mellem prøveoplæg og fordybelsesområde. • Analyse og fortolkning viser en indsigt i sammenhængen mellem sprog, indhold og genre og begrundes med iagttagelser i oplægget. • Brugen af danskfaglige tilgange er mindre hensigtsmæssig i forhold

		<p>til prøveoplæg og elevens vurdering af oplægget er tilfredsstillende begrundet.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Perspektiveringen til danskfaglige områder fra opgivelserne og til andre tekster og multimodale udtryk begrundes med få argumenter. • Præsentationen er disponeret og overvejende begrundet. Formulering og artikulation er klar og tydelig, og sproget er forståeligt. • Dialogen om det danskfaglige stof afspejler en overvejende indsigt i faget og viser færdighed i at lytte opmærksomt. • Oplæsningen er med en del fejl og mangler og med mindre fokus på fortolkning. <p>Der er adskillige væsentlige fejl og mangler.</p>
02	Tilstrækkelig	<ul style="list-style-type: none"> • Elevens præsentation viser i begrænset grad indsigt i hovedindholdet og dets væsentlige elementer. Sammenhængen til fordybelsesområdet er ikke klar. • Analyse og fortolkning er usikker, og indsigten i sammenhængen mellem sprog, indhold og genre er mangelfuld. • Brugen af danskfaglige tilgange er tilfældig og usikker, og elevens vurdering af oplægget er kort og uklart begrundet. • Perspektiveringen til danskfaglige områder fra opgivelserne og til andre tekster og multimodale udtryk er mangelfuld og usikker. • Præsentationen mangler disponering. Formulering og artikulation kan være uklar og utydelig. • Sproget er nogenlunde forståeligt og klart. • Dialogen om danskfagligt stof er præget af tilfældige svar på spørgsmål. • Oplæsningen er usikker og mangler blik for tekstens genre, indhold og fortolkning. <p>Der forekommer væsentlige mangler i danskfaglige færdigheder.</p>
00	Utilstrækkelig	<ul style="list-style-type: none"> • Elevens præsentation viser ringe indsigt i hovedindholdet. Sammenhængen til fordybelsesområdet er ikke klar. • Analyse og fortolkning er usikker, og indsigten i sammenhængen mellem sprog, indhold og genre er utilstrækkelig. • Brugen af danskfaglige tilgange er utilstrækkelig. • Perspektiveringen til danskfaglige områder fra opgivelserne og til andre tekster og multimodale udtryk er utilstrækkelig. • Disponeringen er utilstrækkelig. • Formulering og mening er utilstrækkelig. • Sproget er usikkert. • Dialogen om danskfagligt stof er præget af utilstrækkelighed. • Oplæsningen er usikker med store fejl og mangler. <p>Præstationen er utilstrækkelig.</p>

Censur

Bekendtgørelsen nr. 1824 af 16/12/2011

Stk. 2. Ved de mundtlige og praktiske prøver i folkeskolen pålægges censoropgaverne af lederen af censorskole. Beskikker Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling censorer til disse prøver, pålægger mini-

steriet dem censoropgaverne.

*§ 47. Censorerne må ikke være ansat på den skole, hvor de skal virke som censorer. Når skolens leder forde-
ler censorarbejdet, skal det tilstræbes, at der ikke forekommer gentagen og gensidig censur indenfor en
samlet periode på to år.*

Stk. 3. For censor gælder i øvrigt bestemmelserne i forvaltningsloven om inhabilitet og tavshedspligt.

§ 49. Censor skal

1) påse, at prøverne er i overensstemmelse med målene og øvrige krav i reglerne om de pågældende fag

2) medvirke til at påse, at prøverne gennemføres i overensstemmelse med de gældende regler

*3) medvirke til at påse, at eleverne får en ensartet og retfærdig behandling, og at deres præstationer får en
pålidelig bedømmelse*

Stk. 2. Censor kan stille uddybende spørgsmål til eleven.

*Stk. 3. Censor og eksaminator skal gøre notater om præstationen og karakterfastsættelsen til brug for sko-
lens leders behandling af eventuelle klagesager, jf. § 63. Notaterne skal opbevares i et år.*

*Stk. 4. Konstaterer censor, at kravene efter stk. 1 ikke er opfyldt, eller giver forløbet af prøven censor anled-
ning til at formode, at der har været mangler ved den forudgående undervisning eller vejledning, afgiver
censor indberetning herom til skolens leder.*

*Stk. 5. Skolens leder videresender indberetningen til Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling ved-
lagt en udtalelse.*

*Stk. 6. Censor afgiver efter anmodning fra Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling indberetning om
prøveafholdelse og prøveresultater.*

*§ 50. Den lærer eller en af de lærere, jf. dog stk. 3, der er ansvarlig for den enkelte elevs undervisning, er
eksaminator ved de mundtlige og praktiske prøver, jf. dog stk. 2.*

§ 52. Bedømmelsen af mundtlige prøver foretages af en eksaminator og censor, jf. dog stk. 2.

Læs mere i censorvejledningen på: <http://uvm.dk/Uddannelser/Folkeskolen/Folkeskolens-proever/Censur-og-evaluering/For-censorer>

Når prøvetiden er slut, forlader eleven lokalet, og lærer og censor drøfter præstationen og giver en karak-
ter. Censor gør notater om elevens præstation og fremkommer med sit forslag til karakter først. Læreren
gør også notater. Notaterne danner udgangspunkt for voteringen. Både censors og lærers notater skal op-
bevares som dokumentation i ét år i tilfælde af en eventuel klagesag - se forslag til noteringsskema, der
indgår som bilag til denne vejledning. Når lærer og censor er enige om en karakter, kaldes eleven ind i prø-
velokalet og modtager sin karakter sammen med en kort, præcis begrundelse.

Elever med særlige behov/tosprogede elever

I henhold til prøvebekendtgørelsens § 28 skal skolens leder tilbyde særlige prøvevilkår til elever med psykisk eller fysisk funktionsnedsættelse eller tilsvarende vanskeligheder, når dette er nødvendigt for at ligestille disse elever med andre i prøvesituationen. Dette gælder også tosprogede elever og elever, der er ankommet sent i skoleforløbet. Disse elever kan medbringe ordbøger fra eget sprog til dansk, fra dansk til eget sprog eventuelt via et tredje sprog, uden at dette betragtes som en særlig tilrettelæggelse af prøven.

I prøvemappen på ministeriets hjemmeside www.uvm.dk/fp - afsnittet: Prøve på særlige vilkår. findes vejledning, som beskriver vilkår og muligheder for at tilrettelægge prøve på særlige vilkår i de enkelte fag.

Bilag:

Navn:	Fordybelsesområde:			Prøveoplæg:	
Vurderingskriterier 10. kl. mundtlig prøve	Fremragende – fortrinligt 10-12	God – jævnt 4-7	Tilstrækkeligt 02	Utilstrækkeligt – ringe -3- 00	Bemærkninger
Indsigt i prøveoplæggets indhold og i sam- menhængen med fordybelses- området					
Analyse og fortolk- ning ud fra iagtta- gelser i prøveop- lægget					
Danskfaglige tilgan- ge					
Vurdering af prøve- oplægget					
Perspektivering til fordybelses- området, opgivel- ser, omverdenen og danskfagligt stof					
Disponering af præ- sentationen					
Sikkert og klart sprog					
Formulering og artikulation					
Opmærksom og velovervejet deltagelse i dialog					
Oplæsning					

Fagbilag: Dansk

1. Dansk

1.1. Prøven er skriftlig, jf. pkt. 1.2-1.29, og mundtlig, jf. pkt. 1.30-1.45.

1.2. Den skriftlige del af prøven omfatter en prøve i læsning og retskrivning, jf. pkt. 1.3-1.9 og en prøve i skriftlig fremstilling med adgang til internet, jf. pkt. 1.21-1.29

Læsning og retskrivning

1.3. Prøven i læsning og retskrivning (dansk sprog og sprogbrug) består af en diktatdel, som oplæses for eleverne, og en opgavedel, som eleverne selv skal læse og løse. Opgavedelen indeholder forskellige opgaver i sprog og sprogbrug, korrektur og tegnsætning og en selvstændig del i læseforståelse.

1.4. Prøven varer 1½ time. Heraf afsættes 1 time til retskrivningsdelen med lærerens diktering og elevens selvstændige arbejde med ordbøger og opgaver i dansk sprog og sprogbrug. ½ time afsættes dernæst til elevens selvstændige arbejde med læsedelen. Der udleveres kladdepapir. Besvarelsen anføres på opgaveark.

1.5. Tidligst 15 minutter inden prøven åbner skolens leder eller dennes stedfortræder konvolutten med lærerark, således at den/de, der skal diktere, kan gennemse instruktionen og teksten på lærerarket. Skolens leder bestemmer, hvem der skal diktere. Det bør normalt være læreren i faget. Den, der dikterer, er ikke tilsynsførende og skal forlade lokalet, når dikteringen er færdig. En af de tilsynsførende kontrollerer, at prøven afvikles i overensstemmelse med anvisningerne på lærerarket. Efter 1 time afsluttes retskrivningsdelen, og læsedelen påbegyndes herefter.

1.6. Prøven kan afholdes som digital selvrettende prøve, jf. § 51, stk. 3.

1.7. Der prøves i at

- beherske et sikkert sprog med korrekt stavning,
- kunne læse korrektur på egne og andres tekster,
- erhverve sig viden om sprog og sprogbrug, om sprogets forskellige funktioner, variation, opbygning og grammatik,
- kende forskellige sætningstyper og sætningsled samt ordklasserne og deres funktion i sproget,
- anvende de vigtigste regler for sprogrigtighed,
- læse sikkert og hurtigt med forståelse og indlevelse,
- beherske forskellige læseteknikker,
- afpasse læsemåde efter formål, teksttype og medie,
- fastholde det væsentligste af det læste i skriftlig form og
- udvikle og udvide ordforråd og begrebsverden.

1.8. Ved prøven må der anvendes trykte og elektroniske ordbøger, der er i overensstemmelse med gældende retskrivning, som den er fastsat af Dansk Sprognævn.

1.9. Der gives én karakter for læsning og én karakter for retskrivning.

Skriftlig fremstilling

1.10. Prøven i skriftlig fremstilling kan aflægges uden adgang til internettet, jf. pkt. 1.13-1.20, eller med adgang til internettet, jf. pkt. 1.21-1.29.

1.11. Ved skoleårets begyndelse træffer skolens leder beslutning om, hvorvidt eleverne skal aflægge prøven i skriftlig fremstilling med eller uden adgang til internettet. Den valgte prøveform er fælles for alle elever på samme hold.

1.12. Til besvarelse af opgaven i skriftlig fremstilling gives der 3½ time, uanset om prøven aflægges med eller uden adgang til internettet.

Skriftlig fremstilling uden adgang til internettet

1.13. Besvarelsen i skriftlig fremstilling kan skrives på computer eller i hånden. Når besvarelsen udarbejdes på computer, må der efter skolelederens nærmere anvisninger anvendes programmer, som er kendt fra undervisningen til behandling af tekst og billeder. Programmerne kan være med stave- og grammatikkontrol.

1.14. Umiddelbart efter at opgavesættene er udleveret til eleverne, læses opgavernes overskrifter op for eleverne.

1.15. Prøven kan indledes med en samtalerunde af maksimalt 30 minutters varighed af den samlede prøvetid på 3½ time. Samtalerunden foregår i på forhånd aftalte grupper på 2-4 elever. Under samtalen kan eleverne drøfte opgavernes ordlyd, krav, genrer, forståelse af tekst, særlige ord og udtryk, idéer til layout m.v. Eleverne må tage notater, som kan anvendes i den efterfølgende individuelle skrivning.

1.16. Efter gruppesamtalen går eleverne til deres individuelle arbejdspladser og udfærdiger deres besvarelser.

1.17. Skolens leder skal på forhånd fastlægge samtalerundens varighed inden for den i afsnit 1.15 nævnte tidsramme, som skal være fælles for alle deltagende elever.

1.18. Eleverne vælger senest en uge inden første skriftlige prøvedag, om de ønsker at deltage i samtalerunden. Samtalerunden er valgfri for den enkelte elev.

1.19. Der prøves i at

- forholde sig analytisk og reflekterende til tekster og andre udtryk fra forskelligartede medier,
- styre skriveprocessen fra idé til færdig tekst,
- udtrykke sig i en sammenhængende og disponeret form,
- skrive forståeligt, klart og varieret i teksttyper, der passer til situation og kontekst,
- udvikle og udvide ordforråd og begrebsverden,
- vise indsigt i sprogets spændvidde fra hverdagsprog til kunstneriske udtryksformer,
- beherske et sikkert sprog med korrekt stavning,
- kunne læse korrektur på egne tekster,
- anvende forskellige teksttyper, stilarter og de vigtigste regler for sprogrigtighed,
- anvende forskellige fremstillingsformer, fortælle teknikker og virkemidler, og
- layoute tekster, så det fremmer kommunikationen og vidner om æstetisk bevidsthed.

1.20. Der gives én karakter.

Skriftlig fremstilling med adgang til internettet

1.21. Besvarelsen i skriftlig fremstilling med adgang til internettet udarbejdes på computer og printes. Der må efter skolelederens nærmere anvisninger anvendes programmer anvendt i undervisningen til behandling af tekst og billeder. Programmerne kan være med stave- og grammatikkontrol. Der er adgang til internettet under prøven. Eleverne må ikke kommunikere eller dele deres dokumenter med andre under prøven.

1.22. Umiddelbart efter at opgavesættene er udleveret til eleverne, læses opgavernes overskrifter op for eleverne.

1.23. Prøven kan indledes med en samtalerunde af maksimalt 30 minutters varighed af den samlede prøvetid på 3½ time, jf. dog pkt. 1.26. Samtalerunden foregår i på forhånd aftalte grupper på 2-4 elever. Under samtalen kan eleverne drøfte opgavernes ordlyd, krav, teksttyper, genrer, forståelse af tekst, særlige ord og udtryk, idéer til indhold og layout m.v. Eleverne må tage notater, som kan anvendes i den efterfølgende individuelle skrivning. Eleverne må anvende internettet og søge relevante informationer under samtalerunden.

1.24. Efter gruppesamtalen går eleverne til deres individuelle arbejdspladser og udfærdiger deres besvarelser.

1.25. Skolens leder skal på forhånd fastlægge samtalerundens varighed inden for den i afsnit 1.23 angivne tidsramme, som skal være fælles for alle deltagende elever.

1.26. Samtalerunden er valgfri for den enkelte elev. Eleverne vælger senest en uge inden første skriftlige prøvedag, om de ønsker at deltage i samtalerunden.

1.27. Der prøves i at

- forholde sig analytisk og reflekterende til tekster og andre udtryk fra forskelligartede medier,
- styre skriveprocessen fra idé til færdig tekst,
- udtrykke sig i en sammenhængende og disponeret form,
- skrive forståeligt, klart og varieret i teksttyper, der passer til situation og kontekst,
- udvikle og udvide ordforråd og begrebsverden,
- vise indsigt i sprogets spændvidde fra hverdagsprog til kunstneriske udtryksformer,
- beherske et sikkert sprog med korrekt stavning,
- kunne læse korrektur på egne tekster,
- anvende forskellige teksttyper, stilarter og de vigtigste regler for sprogrigtighed i forhold til målgruppen,
- anvende forskellige fremstillingsformer, fortælle teknikker og virkemidler,
- layoute tekster i forhold til teksttype, genre og målgruppe,- gennemføre målrettet og kritisk informationssøgning og
- anvende internettets muligheder bevidst og hensigtsmæssigt i relevant omfang.

1.28. Ved prøven må anvendes alle hjælpemidler, som eleven har anvendt i den daglige undervisning.

1.29. Der gives én karakter.

Mundtlig prøve

1.30. Ved afholdelse af den mundtlige prøve vælges der mellem enten prøveform A, jf. pkt. 1.32-1.36, eller prøveform B, jf. pkt. 1.37-1.45.

1.31. Den valgte prøveform er fælles for alle elever på samme hold. Ved skoleårets begyndelse træffer skolens leder bestemmelse om prøveformen.

Prøveform A

1.32. Der opgives et alsidigt sammensat stof indenfor de områder, som fagets kompetencemål vedrører. Opgivelserne omfatter 80-100 normalsider af kortere tekster, bestående af et bredt udvalg af ældre og nyere prosa og poesi og drama samt sagprosa. Desuden opgives der tre større fiktive værker, hvoraf mindst to skal være danske romaner. Foruden teksterne opgives der indenfor multimodale og æstetiske tekster forskellige eksempler på anden fiktion og forskellige eksempler på anden ikke-fiktion. Opgivelserne skal fortrinsvis være af dansk eller anden nordisk oprindelse. Opgivelserne kan repræsentere stof fra både 8. og 9. klassestrin.

1.33. Oplæggene til den mundtlige prøve skal alsidigt repræsentere samtlige områder indenfor det opgivne stof, både de kortere tekster, de større værker og de multimodale tekster. Det enkelte prøveoplæg er en tekst eller et eksempel på en multimodal tekst. Det skal have sammenhæng med opgivelserne og være ukendt for eleven. Sproglige udtryk i prøveoplæg skal være på dansk. Eleven udvælger et stykke fra prøveoplægget til oplæsning. Hvis prøveoplægget er en multimodal tekst eller en æstetisk tekst uden tekstmodalitet, vælger læreren et tekststykke af ½ sides omfang med sammenhæng til oplægget, som eleven skal læse op. Eleven får 40 minutters forberedelsestid, og prøvetiden er 20 minutter, inkl. karakterfastsættelse.

1.34. Eleven må i forberedelsestiden benytte ordbøger og egne optegnelser samt tage notater til brug for eksaminationen.

1.35. Der prøves i at

- fortolke, vurdere og perspektivere tekster, æstetiske tekster og multimodale tekster ud fra såvel umiddelbar oplevelse som analytisk forståelse,
- gøre rede for samspillet mellem sprog, indhold, genre og situation,
- demonstrere analytisk beredskab over for ældre og nyere dansk og udenlandsk litteratur, æstetiske tekster og multimodale tekster,
- gøre rede for forskellige genrer, fremstillingsformer, fortælleknikker og virkemidler,
- gøre rede for og vurdere etiske, æstetiske, historiske og fremtidige aspekter i litterære, æstetiske og multimodale tekster,
- forholde sig analytisk og vurderende til sagprosa og multimodale tekster,
- tale forståeligt, klart og varieret i en form, der passer til situation og kontekst,
- anvende et nuanceret og sikkert begrebs- og ordforråd,
- udtrykke sig i en sammenhængende og disponeret form,
- læse klart og flydende op og udtrykke en personlig forståelse af det læste og
- lytte aktivt i samtale.

1.36. Der gives én karakter.

Prøveform B

1.37. Der opgives et alsidigt sammensat stof indenfor fagets kompetenceområder. Opgivelserne omfatter 80-100 normalsider af kortere tekster, bestående af et bredt udvalg af ældre og nyere prosa og poesi (og evt. drama) samt sagprosa. Desuden opgives der tre større fiktive værker, hvoraf mindst to skal være danske romaner. Foruden teksterne opgives der indenfor multimodale og æstetiske tekster forskellige eksempler på anden fiktion og forskellige eksempler på anden ikke-

fiktion. Opgivelserne skal fortrinsvis være af dansk eller anden nordisk oprindelse. Opgivelserne kan repræsentere stof fra både 8. og 9. klassestrin.

1.38. Ud fra de danskfaglige forløb i opgivelserne sammensætter læreren i samarbejde med eleverne et antal fordybelsesområder, som alsidigt dækker det opgivne stof. Eleverne trækker lod imellem disse fordybelsesområder. Indenfor det lodtrukne fordybelsesområde udvælger eleven i samråd med læreren et prøveoplæg, som er grundlaget for elevens mundtlige prøve. Prøveoplægget må ikke have været genstand for undervisning i faget. Lodtrækning og forberedelse kan foregå individuelt eller i mindre grupper bestående af to elever. Eksaminationen ved den mundtlige prøve gennemføres individuelt.

1.39. Prøveoplægget består af en tekst, en æstetisk tekst eller et andet multimodalt udtryk. Sproglige udtryk i prøveoplægget skal være på dansk. Er prøveoplægget en multimodal eller æstetisk tekst uden tekstmodalitet, skal eleven vælge en kort tekst, der har sammenhæng med prøveoplægget, til oplæsning. Den valgte tekst må ikke være fra opgivelserne. Prøveoplæggen skal være alsidigt repræsenteret.

1.40. Efter lodtrækningen af fordybelsesområdet, som finder sted tidligst 10 skoledage inden, de skriftlige prøver påbegyndes, har eleven 10 undervisningslektioner til sit arbejde med fordybelsesområdet, prøveoplæg og synopse.

1.41. Eleven udarbejder før prøven og med vejledning af dansklæreren en synopse. Eleverne kan udarbejde synopsis enkeltvis eller i mindre grupper. Synopsen skal indeholde

- en præsentation af prøveoplægget,
- en præsentation af prøveoplæggets sammenhæng med fordybelsesområdet,
- disposition for hvad eleven vil præsentere ved den mundtlige prøve,
- en oversigt over, hvad der perspektiveres til,
- en præcisering af det udvalgte oplæsningsstykke,
- elevens eller klassens opgivelser og
- en oversigt over anvendte kilder.

1.42. Synopsen underskrives af elev og lærer og afleveres sammen med det valgte prøveoplæg til læreren i to eksemplarer.

1.43. Prøven består i elevens præsentation af sit fordybelsesarbejde, en kort oplæsning af et udvalgt tekststykke samt en efterfølgende samtale om fordybelsesområdet og relevant danskfagligt stof – med udgangspunkt i opgivelserne. Præsentationen af prøveoplægget varer ca. 10 minutter. Prøven varer 25 minutter, inkl. karakterfastsættelse.

1.44. Der prøves i at

- fortolke, vurdere og perspektivere tekster, æstetiske tekster og multimodale tekster ud fra såvel umiddelbar oplevelse som analytisk forståelse,
- gøre rede for samspillet mellem sprog, indhold, genre og situation,
- demonstrere analytisk beredskab over for ældre og nyere dansk og udenlandsk litteratur, æstetiske tekster og multimodale tekster,
- gøre rede for forskellige genrer, fremstillingsformer, fortælleknikker og virkemidler,
- gøre rede for og vurdere etiske, æstetiske, historiske og fremtidige aspekter i litterære, æstetiske og multimodale tekster,
- forholde sig analytisk og vurderende til sagprosa og multimodale tekster,

- vise indsigt i fordybelsesområdet,
- tale forståeligt, klart og varieret i en form, der passer til situation og kontekst,
- anvende et nuanceret og sikkert begrebs- og ordforråd,
- udtrykke sig i en sammenhængende og disponeret form,
- læse klart og flydende op og udtrykke en personlig forståelse af det læste og
- lytte aktivt i samtale.

1.45. Der gives én karakter.